

רוצה להיות מורה יצירתית ולפתוח אפיקים נוספים?

פרטים בעמ' 9

מבית גילוי דעת

קרוב אליך

עבודת ה' ברוח חסידית

בס"ד
ערב שבת פרשת שופטים
ג' אלול תשפ"ד
521

ג' באלול
יום השנה לפטירת
הראי"ה קוק זצ"ל

לעבוד, אבל מבפנים

הרב מומי פאלוך החליט לבדוק מה הרב היה אומר על מה שאנחנו חושבים ועושים כל יום. בסוף יצא לו ספר

היד השמאלית

הרב אברהם וסרמן חוקר את מאמצי הרב למען כבוד הדת בפרהסיה הציבורית במדינה שבדרך

לך אָמַר לְבִי!
הרב יצחק קפלן במדור מרענן לימי אלול-תשרי

תפילה מעל סיר האורז קרובה אליך

מגלגל תפילין כמו עובד זר פויקה

העם נקרע! הרב לא פוחד? נפשי בשאלתי

ימי חמישי

- 09:30 הרב יהונתן נמדר קול השופר בהווה ובנפש
- 11:00 הרבנית דינה ראפ העוז והענווה
- 12:30 הרב יהושע שפירא הרב ברוך סליי דרשתי קרבתיך

ימי שני

- 09:30 הרב לביא אנגלמן נתיב התשובה למהר"ל
- 11:00 הרב יובל מיטלמן התשובה המשמחת
- 12:30 הרבנית עידית איצקוביץ "ג מידות עפ"י תומר דבורה
- 14:00 י"ג אלול הרב בן ציון אלגאזי הרב ערן תמיד ה' תשרי הרבנית תמה בר נתן הרב דונן תמיד

מכללה ירושלים
איכות תורנית-אקדמית-חינוכית

לנשום את אלול

2/2024 אוריה

י"ג אלול 16.9 - ח' תשרי 10.10

ימי שני

- 18:30 הרב ברוך סליי
- 19:45 הרבנית יפעת לובר
- 21:00 הרב לביא אנגלמן

כ"ז אלול
ערב התעוררות מיוחד עם להקת ליבא

פרטים באזור תמיד שיה

נפתחה הרשמה לימי לימוד נשים משותף

הרשמה לתכנית באתר המדרשה < מדרשת אוריה' בנוגל > לפרטים נוספים: 052-7710939 יסכה

שילוב תואר בחינוך B.Ed במכללה י-ם: מסלול אוריינא בענת שמואל, מסלול אורי ירושלים - ימי לימוד נשים - חכנית שילוב לבנות שירות לאומי - קהילת סטודנטיות - חכנית ערב | מדרשת אוריה | רח' הרימון 3 בענת שמואל

אם אנחנו אוכלים בשבת סעודה ראשונה בלילה, קידוש עשיר בבית הכנסת בבוקר, סעודה שנייה, סעודה שלישית... – באמת קשה לדבר על סעודה רביעית. לעומת זאת, אורו של משיח מבקש שנקיים ארבע סעודות בשבת, כולל מלווה מלכה, אבל בצורה כזו שנישאר באיזון.

על סעודה רביעית. לעומת זאת, אורו של משיח מבקש שנקיים ארבע סעודות בשבת, כולל מלווה מלכה, אבל בצורה כזו שנישאר באיזון. נישאר רעננים, עם מערכת עיכול שלא נזוקה. זו הצעה שיכולה להוות יעד ברהשגה. זאת אומרת, שכבר בליל שבת עלינו לזכור שלכל שבת יש מוצאי שבת... ולהתכונן נפשית וגופנית ללוות את המלכה כראוי.

עשה שבתך מאוזנת

אתם יודעים, ריש לקיש אומר על הפסוק "שבת וינפש", שכאשר מסתלקת קדושת השבת – מסתלקת איתה גם הנשמה היתרה שנכנסה לתוכנו בכניסת השבת, והמילה "וינפש" רומזת לכך כנוטריקון: "וי, אבדה נפש"! אבוי, נעלמה הנשמה היתרה. ורבי נחמן אומר, שכאשר בליל שבת אדם ייזכר באובדן הנשמה העתידי במוצאי שבת, זה יעורר בו געגוע גדול יותר להיות במלוא נוכחותו בקידוש של ליל שבת, כדי לקבל את ברכת השבת.

בהתאם לזה, אם כן, ההזמנה שלנו הפעם היא להתכונן ולהרהר בשבת על הסעודה הרביעית שתתקיים בצאת השבת, וכך כל השבת תלך על ציר מאוזן ונוכל לקיים את הסעודה הזאת בשמחה, בהתעוררות הלב, ובליווי סיפורי צדיקים וסיפורי הבעל שם טוב, ונזכה ליהנות בה מאורו של משיח. וכשאני חושב על זה, נראה לי שלסיים ארבע סעודות של שבת באיזון, בנינוחות בקלילות – זה עצמו כבר היבט מסוים של גאולה...

נחתום בסיפור ממזכירו הנאמן ואיש סודו של הרב קוק זצ"ל – לרגל יום השנה לפטירתו בג' באלול – ששמו היה רבי שמואל אהרן ובר (או בשמו ה'מעוברת': שזורי). הוא האריך ימים ונפטר בגיל 94, ובשנות חייו היה פוקד רבות את היכלו של רבי דוד צבי שלמה מלעלוב, שהיה באותה עת מאדמו"רי ירושלים. אגב, יום ההילולא שלו חל בה' באלול. בכל מוצאי שבת היה ר' שמואל אהרן הולך לסדר את המלווה מלכה אצל רבי דוד צבי שלמה, או כפי שכונה: ר' דוד'ל. "פעם אחת", סיפר ר' שמואל אהרן, "לא יכולתי ללכת לסעודה. למחרת שאל אותי ר' דוד'ל: היכן היית אמש? התנצלתי ואמרתי לו את הסיבה שבשלה נבצר ממני להגיע. אמר לי הרבי: רצוני רק לדעת אם נטלת ידיך לסעודת מלווה מלכה... דע לך – אמר הרבי – סעודת מלווה מלכה היא סגולה לאריכות ימים! והוסיף ר' דוד'ל ואמר לי: החבא לעצמך שערה מזקנך, כי נכדיך לא יאמינו שהיה לך זקן של אדם צעיר..."

ר' שמואל אהרן זכה, אכן, להאריך ימים, וגם אנחנו יכולים לזכות בכך, יחד עם שאר הסגולות הכרוכות בסעודה הזו. אבל חברים, חשוב לומר שיכולה להיות סעודת מלווה מלכה ברוח גלותית, שהביטוי שלה הוא כובד ושיבוש מערכת העיכול, ושעות ארוכות ביום ראשון שהולכות לאיבוד בלי ערנות, בלי ריכוז ובלי נוכחות. אבל בהיערכות נכונה, כמו שדיברנו, זו יכולה להיות סעודה שיהיו בה קלילות, נוכחות, ניגונים ושרים, וגם עיכול נוח וטוב. לחיים חברים! לחיים לנוכחות בשבת קודש, לחיים לזמירות שבת, לחיים לאורו של דוד המלך, לחיים לגילוי אורו ותורתו של הבעל שם טוב ביום ח"י אלול, ולחודש אלול שמח ומלא ישועות.

מלווה מלכה? תבוא בטוב

חברים יקרים, היום אני מבקש לדבר איתכם על הגעגוע לדוד המלך, עליו נאמר "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", כדי לעורר את נקודת המשיח שבכל אחד מאיתנו שתעורר ותגלה בתורה את נקודת המשיח בעם כולו, ואחד הזמנים המוקדשים לכך זהו זמן סעודת מלווה מלכה, הסעודה הרביעית של יום השבת – סעודתו של דוד המלך.

אם נדבר בכנות, יש לא מעט מאיתנו שכשמדברים על סעודת מלווה מלכה עולות אצלם הסתייגויות כאלה ואחרות... הרי הבטן מלאה, והם כבר יודעים מה ההשלכות שיש לסעודה הזו על יום ראשון – על הבריאות, על הקלילות או העדר הקלילות, על מערכת העיכול... ולכן, ברוח ההתוועדות שלנו, אני מבקש להציע לכל החוששים הצעה. אבל לפני כן, נדבר קצת על היוקרה של הסעודה המופלאה הזו, שרבים מאיתנו לא תמיד זוכים להדר בה, לצער הלב, ואשתף בכנות שגם אני לא... הדיבור שלי, אם כן, על הנושא הזה עכשיו נועד בשביל שנתחזק ביחד, ובכך לעשות התחלות חדשות לחודש אלול שנכנסנו אליו בשעה טובה, ולעורר את רוחו של משיח בהתחדשות גמורה בחיינו.

מה נולד לך?

מספרים על הרבי ה'צמח דוד' מדינוב (בנו של ה'בני יששכר') שהסביר את מאמר חז"ל "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות", שהכוונה היא לסעודת מלווה מלכה. וזה הפירוש: "עשה שבתך חול" – עשה סעודת שבת גם כשכבר הגיע החול, היא סעודת מלווה מלכה שעורכים במוצאי שבת, ובזכות זה "אל תצטרך לבריות" – יהיה לך שפע של ברכה בשבוע הקרוב, כך שכמובן לא תזדקק לבריות...

עוד מספרים, שבהזדמנות מסוימת ישב הבעל שם טוב הקדוש ובכה, ואחר כך התחיל לשמוח מאוד. שאלו אותו תלמידיו לפשר הדבר, והשיב: "ישבתי והתבוננתי בכך שאני ואליהו הנביא למדנו אצל רבי אחד – הלא הוא אחיה השילוני. והרי כאשר מזכירים את שמו של אליהו אומרים מיד "זכור לטוב", ואני, אחרי שאומרים את שמי, ברצוני שישפרו מעשה. בכיתי והתחננתי, אפוא, לפני ה' שאם יספר איש ישראל סיפור ממני בענייני רוחניות – תהיה לו ישועה ברוחניות, ואם יספר ממני סיפור הקשור בגשמיות – תהיה לו ישועה בגשמיות".

המשיך הבעל שם טוב ואמר: "כמענה, שמעתי כרוז יוצא מן השמים ואומר, אשר מי שמאמין בישראל בן שרה שכל עבודתו הייתה בעד ישראל בכלל ובפרט, וידבר ממנו בתחילת שבוע – יהיה לו שבוע טוב; בתחילת חודש – יהיה לו חודש טוב; בתחילת שנה – תהיה לו שנה טובה. לכן התמלאתי שמחה, כי בכך אף כשאהיה בעולם האמת – ייושעו בני ישראל על ידי".

אז חברים, מה עושים? איך אפשר לקיים את המצווה הזו כהלכתה, ובזכותה להכניס אל לוח הזמנים שלנו במוצאי שבת קודש את אורו של דוד המלך?

אפשר להציע שכבר מתחילת השבת תהיה לנו ההתכווננות לסעודת מלווה מלכה, בבחינת "איזהו חכם? הרואה את הנולד". ולענייננו: אם אנחנו אוכלים בשבת סעודה ראשונה בלילה, קידוש עשיר בבית הכנסת בבוקר, סעודה שנייה, סעודה שלישית... – באמת קשה לדבר

ראש השנה במלון בוטיק

Dhotel מעלה אדומים

עם חוויה יהודית

רביעי-מוצ"ש כ"ט אלול - ג' תשרי (2-5.10.24)

סעורים מרתקים • תפילות מרוממות • ארוחות שף עשירות
מלון 5 כוכבים • משחקיה ענקית לילדים

הרב מרדכי רוטנשטיין

הרב ניר ונעמה מנסי

מחירים אטרקטיביים

058-4217770

ללמוד וללמד

מכללת "אורות ישראל"
קמפוס "מורשת יעקב" רחובות

תואר ראשון B.Ed.

ללמוד באקדמיה, להרגיש בישיבה! תואר בחינוך באווירה תורנית

תחומי ההוראה המבוקשים ביותר | תוכנית מגוונת המותאמת גם לבני הישיבות
התוכנית לתואר ראשון מאפשרת ללמוד לתואר B.Ed. ולתעודת הוראה

חדש!
תואר מלא
בשלוש שנים
בלבד *

מגוון מסלולי התמחויות:

תלמוד | מתמטיקה | חינוך מיוחד | תקשורת | תנ"ך | היסטוריה
לשון עברית | אנגלית | מדעי הטבע | תוכנית מלמדים (מסלול יסודי)

מלגת שכ"ל לזכאים**

לנרשמים עד לתאריך ח' באלול תשפ"ד, 11/09/2024

לימודי המשך לבעלי תעודת הוראה לקראת תואר ראשון (גברים/נשים)

התוכנית מאפשרת למעוניינים להשלים לתואר B.Ed.

תוכנית מיוחדת להסבת אקדמאים (גברים/נשים)

התוכנית מאפשרת למעוניינים להשלים לתעודת הוראה

כהערכה על פועלכם מכללת 'אורות ישראל'
מעניקה מלגה על סך 3,000₪ למשתיים מעל 60 יום.***
בנוסף מתווה הקלות מיוחד לזכאים.

**מילואימניקים,
אוהבים אתכם!**

מגוון מלגות
ייחודיות

הכרה בלימודים
הישיבתיים
(לתלמידי תואר ראשון)

בשילוב למידה
היברידית ומקוננת

הסעות מרחבי הארץ
(לתלמידי תואר ראשון)

אווירה
תורנית

אפשרויות מימון ומלגות לזכאים (הלוואה מותנית / החזרי שכ"ל ומענקי שעות / הסתדרות וארגון המורים / מלגות דיקן / ממדים ללימודים וכו')

צבי שטיינמן 3, רחובות | חפשו בוגל "תואר באורות רחובות" 1-800-500-210 | harshama@orot.ac.il
תואר ראשון: 052-4004545 | תואר שני: 052-5001313

*לסטודנטים לתואר ראשון במקצועות היסטוריה, תנ"ך, תלמוד, תקשורת, לשון עברית, תוכנית מלמדים (מסלול יסודי). **המלגה לנרשמים ללימודים למקצועות מועדפים ומורכבת מהלוואה מותנית ממשרד החינוך בשנים א'-ג' לזכאים וממלגת לימודים מהמכללה לזכאים*** בכפוף לתקנון. אין כפל מלגות. ****במוסדות האקדמיים במגזר הדתי בישראל, בהיערכותם ללימוד מרחוק ובחוייית הלימוד בימי הקורונה, על פי סקר מיוחד של התאחדות הסטודנטים באמצעות מכון "מאגר מוחות" 2020 | טל"ח

ידיים מתחננות לרדת מהמגדלים

(גם על ידי הכתב ההוא) באסלאמופוביה וגזענות, באופן כללי צדק והמציאות בסופו של דבר הייתה כפי שהוא חזוה. בואו, זו תשובה.

כששאלו אותי מה תגובתי על הכתבה, אמרתי שאני מודה לכתב ולעיתון שהיה להם האומץ לעשות תשובה. צריך הרבה אומץ כדי לרדת מהמגדלים שבנית לעצמך, מהררי התאוריות והאידיאולוגיות. וזה לא קשור רק לימין ושמאל, זה קשור גם בתוך הבית - בינך לבין הקדוש ברוך הוא, בינך לבין הילדים, על איזה מגדל אני עומד ומאיפה קשה לי לרדת.

ייתכן שהזמן החולף הוא הסולם שהכי טוב לרדת בו, אבל במציאות, כשאין זמן, כדאי מאוד מאוד להזדרז.

אז נכון, העיתון עוד לא עשה תשובה. הוא לא החליף את גיליונותיו בדגל ישראל וטרם יצא לבנות עוד ישוב בשומרון, אבל אני כבר רואה את הסדק. באידיאולוגיות של העולם שסביבנו נפערים סדקים עצומים מול אותו קודש עצום של תורה, של מצוות, של אהבת השם ואהבת ישראל, זה כבר מתחיל. גודל התרעומת, גודל הסדקים וגודל המאבק יפילו את המגדל. הוא כבר מתחיל להתמוטט, וזה הזמן שלנו להושיט יד לאלה שרוצים לרדת ממנו. לא בתרועעות גדולות של סרטוני 'הוא חזר בתשובה', אלא בשקט.

בהליכה אישית. נדבר עם כל אחד. נפנה אליו. זו חובתנו. זה הזמן להזמין יהודים לסליחות, לראש השנה, להזמין לנסוע לאומן, להזמין לסוכה, ולהזמין בעיקר ובעיקר להקפות של שמחת תורה - כתשובה על כל מה שהיה. כן, אנחנו נגיע לאותו מקום ונבחר אחרת. נבחר להיות יהודים יותר, טובים יותר, אמוניים יותר.

צריך הרבה אומץ כדי לרדת מהמגדלים שבנית לעצמך, מהררי התאוריות והאידיאולוגיות. וזה לא קשור רק לימין ושמאל, זה קשור גם בתוך הבית - בינך לבין הקדוש ברוך הוא, בינך לבין הילדים, על איזה מגדל אני עומד ומאיפה קשה לי לרדת.

בשבוע שעבר פורסמה תמונה של החתונה הראשונה בבית הכנסת של בארי, לזוג ששנה קודם לכן התחתן בחתונה אזרחית. אחרי הטבח הם הבינו שצריך להתחתן כדת משה וישראל, לא כי הם עברו 'הדתה' אלא כי הם עברו בירור במציאות. הם עברו התבוננות ששייכת רק להם, תהליך שאף אחד לא נגע בו חוץ מהקדוש ברוך הוא והבחירה הפנימית שלהם.

את התהליך הזה כולנו ממשיכים. עם ישראל חוזר בתשובה, בדרכו. הוא מחפש תשובה, ובעזרת השם ימצא תשובה. מדוע? כי אנחנו צריכים את כולם, לא נוכל לעלות על הספינה הזו כשחלק מאחינו יעמדו עם שלטים על החוף ויצעקו. כולם חייבים לעלות על הספינה.

הקדוש ברוך הוא מבקש מאיתנו כרגע להתכונן לצאת להפלגה, ולדפוק על דלתותיהם של אלו שנדמה לנו שהם יריבינו. אם אנחנו כבר בתוך התורה והמצוות, אולי אנחנו אלה שצריכים לעשות את הצעד הראשון. זה החלק הראשון בתשובה שאני מתחיל בחודש אלול. תשובה כללית, תשובה עולמית שלאט לאט תגיע לתשובה האישית שלי - איך אני יכול להיות יותר טוב, איך אני יכול לחזור לנקודה האחרונה שבה התברכתי. כן, התברכנו הרבה, שילמנו על זה הרבה, אבל הווייז האלוקי תמיד מאפשר לחזור אחורה, לתקן, להתחיל מחדש ובעיקר לצרף עוד ועוד אנשים למסלול.

חודש אלול פורה.

ודש אלול כבר כאן, ואני מנסה לרשום על דף קטן מה אני מרגיש. כמעט כמו כל דבר בשנה האחרונה, מתערבבות בתוכי המון תחושות ביחד.

ה

אותו כאב בטן שנמשך משמחת תורה, אותו

פחד לנוכח מה שקורה ברחובותיה של ישראל. אותה שאלה, לאן כל זה הולך כשעם ישראל מתנגש בתוך עצמו? לכך נוספו התחושות של חודש התשובה: מי צריך לעשות תשובה? איך עושים תשובה? ואיך אני מנצל את חודש אלול הזה לעשות תשובה לא רק לעצמי, אלא גם בשם אלו שעדיין לא עשו תשובה? ועוד תחושה אחת: החשש הזה שלא אצליח לקום בבוקר לסליחות, שלא אעמוד במשימות... זה חשש שתמיד קיים, אבל בחודש אלול הרי יש במיוחד רצון פנימי להצטרף לחודש המגנה והמטרה הזה, פשוט לחוש את המלך בשדה ובכל מקום.

אחד הדברים שאפיינו את השנה הזו, הוא שאת מהלכיו של הקדוש ברוך הוא רואים באופן מובהק. לא פעם, במציאות המשעממת של לפני כמה שנים, אני זוכר שהייתי מתפלל ומבקש מהשם סימנים מובהקים. תהיה ברור, תחתוך את המציאות. תראה לי שזה קיים. והנה הקדוש ברוך הוא מראה לנו מציאות חדה, מציאות מובהקת. המציאות המובהקת הזו קיימת גם בחודש אלול. זה כל כך מובהק שהקדוש ברוך הוא פה, וזה כל כך מובהק שאנחנו בתוך כל הכאב הזה מתקרבים אליו יותר ויותר.

יש כאלה בעם ישראל שעדיין לא עושים תשובה, אז מה נעשה? נעשה תשובה

בשבילם, נתפלל עליהם. לאט לאט מחלחלת לי ההבנה, שכל הפיצול הזה בתוכנו הוא בעצם האתגר שלנו - אלו שעדיין משתדלים להחזיק את לפיד היהדות ולהעביר אותו מדור לדור כמו שהוא, תחת מטה ההפגזות הדיגיטליות של הזמן המודרני. אלו שמגדיר רוצים ישראליות ולא יהדות ולהיות ככל העמים, הם בעצם חלק מהגוף שלנו, ואני צריך אותם כדי לעשות תשובה, כדי להגיע לגאולה.

אז מה אעשה? אעשה תשובה בשבילם גם כן. אבל הם לא חוזרים בתשובה! תראה איפה הם תקועים! נכון, לכל אחד יש את ציר זמן התשובה שלו.

הנה דוגמה לתשובה שהגיעה 15 שנים לאחר מעשה. בשבוע שעבר הגיע כתב של עיתון 'הארץ' - עיתון שידוע באהבתו למחבלים יותר מאשר ליהודים - לאחת ההרצאות שלי. כמוכך, הכותרת בעיתון למחרת דיברה על הרצאה 'מיסיונרית', 'קיצונית' וכולי, אבל איך שראיתי את הכותרת עלה בי איזשהו חיוך, הייתה לי איזו תחושה שאם הוא היה בהרצאה ואפילו גם קנה ספר, לא יכול להיות שלא יהיה לו הרהור תשובה. תשובה שנמדדת בפרספקטיבה של זמן. הרי בכל זאת, אותו כתב סיקר לפני כחמש עשרה שנים את כל הסדרות שעשיתי באירופה ואת כל התיאוריה שהצגתי לעולם, שהעולם עומד בפני התנגשות דתית. והנה, אחרי מאות מילים של דקירות בסגנון 'עיתונאי' ואובייקטיבי מופיעה השורה הבאה, שבעצם רוב טענותיו של יחזקאלי הן נכונות...

חברים, זו לא תשובה? יחזקאלי - כותב אותו כתב - שהואשם

SHIELD

כלים להורות דיגיטלית

POWERED
BY רימון

חושב שהילדים בטוחים ברשתות החברתיות? אבא'ה, אתה חי בסטורי!

מצטרפים לאינטרנט
רימון ומקבלים
חודשיים ראשונים
ב-79 ₪
על חבילת אינטרנט
בתשתית סיבים

הגנה בהתאמה
אישית לכל משתמש

הגנה בווטסאפ
וברשתות חברתיות

בקרה על זמני מסך
בכל מכשיר

לגלוש מוגנים
במהירות הסיב

חדש! SHIELD

פתרונות דיגיטליים מתקדמים להורות חדשה,
כולל הגנה ברשתות חברתיות

עם SHIELD מבית רימון אתם יכולים להיות רגועים שהילדים מוגנים גם ברשתות החברתיות. אם יש פוסט או סטורי שאינם הולמים, SHIELD פשוט תעלים את התמונה ותאפשר להם להמשיך לגלוש רק עם תוכן שמתאים להם. התקינו SHIELD בבית ותהיו בראש שקט שהילדים שלכם מוגנים ברשתות החברתיות, באינטרנט ואפילו בווטסאפ.

* 8 9 1 1

rimon.net.il

שומע? זה בקשר לקשר

אבא!

שוב אלול, ושוב אני מוצא את עצמי במצב לא משהו.

תראה, שמת אותי כאן, בעולם הנפרד הזה, עם כל הניסיונות האלו. זה לא שיש לי תלונות, אבל בפועל לא פשוט להחזיק מעמד בתוך כל הבלגאן הזה.

כל יום מחדש המשימה הראשונה מתחילה כשהעיניים נפקחות ורק רוצות לחזור לישון. הראש כואב, העיניים כבדות וכמעט תמיד ההרגשה היא שלא ישנתי מספיק. הרגעים הראשונים הם בדרך כלל ספתח לא מוצלח ליום מלא בהתמודדויות. דברים קורים בחוץ, דברים קורים בפנים, וזה מרגיש כאילו אני צריך להחזיק בציפורניים ובשיניים כדי לא ליפול לתהום.

אם אני אתנסח בצורה בוטה: כל תפילה שהצלחתי לכוון בה משהו היא הישג, כל דקה של לימוד לא מובנת מאליה, ומצוות שקיימתי הן הצלחה מסחררת. רגשות? מעבר לסטרטוספירה שלי.

וכאן בדיוק הבעיה. הפצע הפתוח והמדמם שלי. היחס שלי אליך מסתכם במילה אחת: טכני.

וזה לא שאני לא יודע להעריך את הטכני הזה. אם מישו היה ניגש אליי ומספר לי איך הוא מקיים מצוות ולומד בלי שום רגש, בלי קשר, הייתי מספר לו כמה כל דבר שעושים בשבילך יקר בעיניך. כמה אתה שמח בכל התקדמות ובכל מעשה. כמה אתה אוהב ומייקר כל יהודי בלי קשר למעשים או לרגשות שלו, סתם כי הוא יהודי, ויהודי זה לא סתם.

את כל זה אני יודע, ובכל זאת משהו שם לא רגוע. בראת אותי עם תחושה של נפרדות היחסים בינינו הם 'אני' ו'אתה', למרות ששום דבר לא באמת נפרד ממך. לא רק אותי בראת ככה, את כל העולם בראת ככה, נפרד בכאילו, נפרד בשבילי. רק דבר אחד שמת בעולם כנציגות אישית שלך, נקודות אור מזוקקות: תורה ומצוות.

המשוואה פשוטה - אם אני רוצה איתך קשר אני צריך להשקיע היטב בתורה ובמצוות שלי. לא רק בעשייה טכנית, גם בממד הרגשי. ראיתי פעם עובד זר מקפל תפילין של יהודי קשיש, מבחינתו מדובר בסך-הכל בקופסאות שחורות עם רצועות שצריך לגלגל. טכני. אבל אני יודע שהתפילין הן פתח לקשר עמוק ופנימי איתך, אז למה לפעמים גם הנחת התפילין שלי נראית קצת כאילו אני עובד זר שמניח

תפילין להבדיל מיליוני הבדלות? למה התפילה שלי נראית כאילו אני רק רוצה כבר לסיים את האירוע ולהתקדם הלאה בחיים שלי? הרי אם היו שואלים אותי: מה אתה הכי רוצה באמת באמת? מסתבר שהייתי עונה שאני רוצה באמת קשר איתך. אבל כשזה מגיע לתכל'ס, לשורה התחתונה, משהו שם לא עובד. פתאום יש תחושה שאין באמת קשר, לא בגללך, בגללי, אבל זה לא משנה את המציאות העגומה. בפועל אני בעיקר עסוק בלעשות ופחות בלהיפגש איתך, לא מצליח לגלות את ההזדמנות שנמצאת בכל לימוד, בכל מעשה ובכל תפילה.

אבל אני כן רוצה קשר אבא, אני רוצה להיות יכול לפגוש אותך דרך כל ההתמודדויות האלו של היום-יום, דרך כל הניסיונות, דרך התורה והמצוות שלך. הכי הייתי רוצה להצליח להיפגש בכל דבר שאני עושה, גם הקטן ביותר. בפועל להיות שם רחוק ממני כרגע, אבל לפחות בהזדמנויות ששתלת לי כאן אני רוצה לא לפספס. להצליח

איור: אהרון טירם

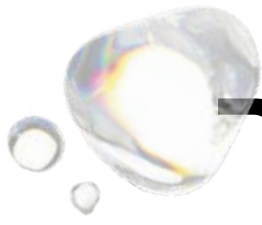
לפחות לעזור את האהבה הרדומה שלי, לחשוף את היראה, היראה ממך, היראה מהריחוק. אולי אפילו לעזור אהבה עמוקה יותר, אהה חדשה, ויראה מהנוכחות שלך ולא מהמרחק.

עכשיו אלול. יצאת לשדה, מזמין למפגש.

גם אני בשדה, לא כי יצאתי, כי כאן אני חי, בכלום ובשום-דבר של העולם. תעזור לי אבא לא להחמיץ את הרגעים האלו. תעזור לי לרצות מספיק את הקשר כדי להשקיע בו כמה ומה שצריך וכמה ומה שנכון לי. תעזור לי לשמוח בעבודה ובקשר, כי אם אני לא שמח משהו כאן לא נכון, לא חי מספיק. וכמה שזה מגוחך, מסתבר שגם תשובה בלי שמחה היא כנראה קצת טכנית.

בבקשה תעזור לי לפנות אליך באמת, ואחרי שפניתי תאיר את פניך אליי, איך שאני מגיע.

אורי.

הרבה יותר מים חמים לשבת

Water

ALPHA+

עכשיו במחיר מיוחד!

מיניבר אלפא פלוס
מ 2124 ₪ **1490** ₪

*290 ש"ח הובלה והתקנה

לשתות בטוח!

מתאים לתקן 5452 ותקן 900

מאושר לשימוש במים החמים והקרים

בטוח

להזמנות
*8231

HPS

Water

להשיג גם ברשתות החשמל המובחרות:

שיא החשמל והמזון

שוכרסל

סופר פארם

Kingstore

אמ-אלקטריק

המארט

מחסני חשמל

BIGELECTRIC

רפאלי

לָךְ אָמַר לְבִי עבודת אלול תשרי הרב יצחק קפלן

אז מה השריטה שלך?

בכניסה לפנימיות הלב ניצב שער. היומיום מלא באירועים ובפעולות, ולא לכל דבר מגיע להיכנס לפנימיות הלב. יש דברים, שפשוט לא מתאים להם להיות בפנימיות הלב. ועל דא שלמה מלכא צווח ואמר: **מְפָל מִשְׁמַר נְצוּר לְבָךְ!**

מעשה באישיות ציבורית ידועה ששקעה בתרדמת, לא עלינו. בני משפחתו ניסו לגרום לו להתעורר. מה לא עשו? סופר שבין השאר הכניסו לתוך חדר משכבו בשר כבש, וצלו אותו שם על הגריל – אולי הריח המתפשט יגרום לו להתעורר ולפקוח את העיניים... לפחות בני המשפחה האלה חשבו, אם כן, שהדבר שייגע בו במקום הכי עמוק בלב ויקיץ אותו מהתרדמת העצובה הוא ניחוחות של בשר כבש צלוי.

לעומת זאת אני נזכר בגברת אסתר, מנשות קהילתנו, שנפטרה לפני מספר שנים בגיל נושק למאה. בשנים מוקדמות יותר היתה טורחת כל הלילה להכיין באהבה ספינג' ליהודים שקמו לסליחות באשמורת הבוקר. בתקופה האחרונה לחייה היא שקעה בדמדומים. בתה טיפלה בה במסירות בסיועה של מטפלת צמודה. והנה יום אחד נכנסת הבת אל הבית ואוזניה שומעות צלילים: בר יוחאי נמשחת אשריך... שמן משחת קודש...

מה מתברר? המטפלת מבקשת מאסתר שתואיל לפתוח את פיה ולטעום משהו, אבל אסתר כבר לא משתפת פעולה. היא יושבת על מקומה בתנוחה קפואה. המטפלת אמנם הגיעה הנה מהמזרח הרחוק, אבל הניסיון לימד אותה מה עובד: צלילים של מירון ושל רבי שמעון בר יוחאי, והנה אסתר ניעורה לחיים. את בני משפחתה היא כבר לא תמיד מזהה, אבל זכר הימים הרחוקים, שבהם טיפסה עם בני משפחתה, בלב מלא כמיהה ואמונה תמימה, במעלה ההר אל ציונו של רשב"י, כמוס וחתום באוצרותיה, ומעניק זריקה של חיים וכוח לגופה היגע ושבע התלאות. באו ימיה האחרונים ולימדו מה מילא את פנימיות לבה של מרת אסתר עליה השלום.

ואולי דווקא השנה הזאת יכולים אנו להיות גאים במה שהתגלה בפנימיות הלב של בני עמנו: האכפתיות, ההקרבה, הגבורה ומסירות הנפש של רבים כל כך – העידו מהו הדבר "שכל חיות האדם תלוי בו ונוגע עד נקודת פנימיות הלב ועד בכלל". ואל מול צו הלב "בקשו פני" – אומה תעמוד קרועת-לב ותקרא: את פניך ה' אבקש!

בחודש אלול של שנת תשפ"ד נפתחו השערים. נפתחו השערים לתתא, אוף הכי ודאי נפתחו שערים לעילא כגוונא דילהון. וגם המזמור "לדוד ה'" מקבל השנה פנים חדשות: אם תחנה עלי מחנה... אם תקום עלי מלחמה... עד לאופטימיות העיקשת שבסיומו: קווה אל ה'! ואף כשהלב שב ונשבר לרסיסים אלף פעמים, מכל מקום – חזק ויאמץ לבך, ושוב – קווה אל ה'.

בקריאה ראשונה זה מבלבל. מי אומר מה ולמה. מה כאן הנושא, מי המושא, ולאן נוסעים. לָךְ אָמַר לְבִי בְקִשׁוּ פְּנֵי. זו בקשה של מי? לכאורה ההמשך מלמד ומעיד: אֶת פְּנִיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ. הרי שה' הוא המצווה "בקשו פני". לכו של האדם רק מהדהד את הקריאה של ה' להיות ממבקשי פניו.

אבל אי-שם במעמקי ספר התניא, בין הדפים הפחות מוכרים של "אגרת הקודש", מופיע פירוש מעורר למילים הללו. בקשו פני – בקשתו של הלב היא זו. הלב קורא: בקשו פני – בקשו את פנימיותי. חפשו את פנימיות הלב. היכן היא?

אני מדפדף ביומן לפנים ולאחור. היכן פגשתי לאחרונה את פנימיות הלב? קמתי בבוקר, התארגנתי, צחצחתי שיניים... שם לא אמצא את פנימיות הלב, מסתבר. הלכתי לכאן ולשם. פגשתי כמה אנשים, קניתי כמה מצרכים. פנימיות הלב לא שם. ואודה ואבוש, שגם כמה תפילות ועוד מצוות ומעשים טובים שעשיתי היום – אולי לא נעשו עם פנימיות הלב.

היום הזה היה כנראה יום ככל הימים. ובכל זאת, הצליל הראשון של הלשון, יחד עם נעימת הסליחות מבית הכנסת הסמוך, ומילותיו החודרות של המזמור 'לדוד ה' אורי' ששוב עלה על השפתים, שבו והעלו באוזני את הלחישה הזו של הלב: בקשו פני...

אכן השנה מתקרבת לסיומה עם בואו של החודש השנים-עשר. חודש החיפוש, אומרים הדרשנים, על פי תרגומה של "ויתורו" – "ויאללון". אלא שאת מה שעשיתי ולא עשיתי השנה – אין צורך לחפש. הכל על פני השטח. ההישגים ולהבדיל הכישלונות – הכל לנגד העיניים. אבל פנימיות הלב – מה היה עליה?

מה הסעיר אותך השנה? מה ריגש אותך? מה גרם לך לקפוץ בהתלהבות? אלה הדברים שבהם נמצאת פנימיות הלב שלך. צא ובדוק מה עצבן אותך, מה הוציא אותך מהכלים – כנראה דברים שנגעו במקום עמוק בפנימיות הלב.

מה הכאיב לך! איזה סוג של מאורעות הצליחו להרוס לך את מצב הרוח ליום שלם.

זוכר את אותו בוקר שבו גילית שריטה מכוערת על הדלת הקדמית של הרכב החדש? כמה הצטערת, וכמה זעמת על השכן ש(כנראה) עשה את זה ואפילו לא השאיר פתק. נעים להכיר, פנימיות הלב.

או כשהבגד שהיה נראה כל כך טוב על המסך הגיע במידה הלא נכונה, והאכזבה היתה כל כך גדולה, וגם זה ודאי מעיד שפריט הלבוב הזה תפס מקום של כבוד בתוך פנימיות הלב.

האם היה לך השנה איזשהו שיגעון? משהו שהשקעת בו זמן, מאמץ או כסף באופן לא פרופורציונלי? מהי ה'שריטה' שלך – תחביב שאתה מטפח, או לחלופין דמות או קבוצה נערצת מאוד, שבשבילם תיסע עד לקצה השני של הארץ, שלא לומר קצה העולם? שהרי "לפעמים יש ענין גדול מאד מאד שכל חיות האדם תלוי בו ונוגע עד נקודת פנימיות הלב ועד בכלל, וגורם לו לפעמים לעשות מעשים ולדבר דברים שלא בדעת כלל" (תניא שם). עד נקודת פנימיות הלב, ועד בכלל.

מחפשים את הטובים ביותר!

לראש השנה
בבסיסי צה"ל ברחבי הארץ
דרושים משפחות / זוגות צעירים

<תודעת שליחות > בעלי יכולת בין אישית גבוהה
<ידע תורני > ניסיון בדיבור מול קהל
<כריזמה > נדרשת מיומנות בתקיעה בשופר
<יתרון - חזנות וקריאה בתורה

חושבים שאתם מתאימים?
סרקו את הברקוד
וענו על השאלון המצורף

או שלחו לנו מייל mmf@mmf.org.il

מחנה משותף
להתחבר מהבסיס

מכללה ירושלים
איכות תורנית-אקדמית-חינוכית
מאז 1974

תוכנית חדשה וראשונה מסוגה!

רוצה להיות מורה יצירתית ולפתח אפיקים נוספים?

בואי ללמוד תואר בלשון עברית עם תעודה בכתיבה שיווקית!

הלומדות בתוכנית זכאיות למלגת לימודים מלאה

בכפוף לתנאי משרד החינוך

תעודה בכתיבה שיווקית
שילוב עבודה בעולם העסקי

שימוש במשאבי למידה יצירתיים - חדרי בריחה, הסכתים (פודקסטים) ועוד

מסלול מקוצר
הכול בשלוש שנים בלבד!

בנוסף! נמשכת ההרשמה למסלול המיוחד לתואר ראשון במשאבי למידה בדגש טכנודגויה ו-AI

לפרטים והרשמה:

053-8254356 02-6750724

רח' ברוך דובדבני 36, ירושלים
rishum-jer@michlalah.edu

אחות קטנה

גיבוריה ושבויה, תפילות על העם הזה ועל הארץ הטובה, שזכו גיבוריה לחונן עפרה, כי עזה כמוות אהבה. נאמר לה שלחמנו לרפא מחלותיה, להביא מזור לשבורי לב, רפואה לגיבוריה. נאמר לה שנזכור דלותה ומכאוביה, עת פרצו וערו בה אויביה, עת הגלו בניה לבור ריק בלי מים. נאמר לה שנזכור תהילותיה, עת רצו להציל גיבוריה, נאמר לה שנזכור את כל החסדים, את אלפי הארוחות, התרומות, המתנדבים, המשמחים. נאמר לה שנזכור את כל הסיפורים, על האחוה, הנתינה, האהבה, אהבת חיים של שבוים גיבורים שחלקו את מעט לחמם עם אחרים, נספר על קדושי רעים, שעשו את כל ישראל חברים. והיא אחות קטנה, תפנה מקומה, ותראה לאחות הגדולה בשנים, גיבורים וצדיקים סוללים מסילותיה, תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

נדמה שהשנה חודש אלול הגיע מוקדם מהרגיל, אולי כי הזמן חולף מהר כשעסוקים, ואולי כי אנחנו עדיין קצת שם, בשמחת תורה של שנה שעברה. כך או כך, בלי לשאול אם אנחנו מוכנים, שולח מקדש ישראל והזמנים ימי שליחה, ימי התבוננות, ימי רחמים. עוד מעט נלווה את השנה שחלפה, אחות קטנה, ונפנה מקום לשנה החדשה, שתגיע אלינו לטובה, לברכה. ומה נאמר לה לאחות קטנה עת נלווה אותה למקומה, להיכתב בדיו של זהב בספר מלחמות ה', בספר דברי הימים, לפני מלך מלכי המלכים. אולי נאמר לה שאנחנו מבינים שהיא לקחה על עצמה שליחות כואבת, קצת כמו הלוחמים הגיבורים שיצאו להציל, בלי לחשוב אם כדאי, בלי לחשוב על עצמם. אולי נאמר לה שהיא שנה גדולה, גם אם לא תמיד הרגשנו בה ניצוצות גאולה, נאמר לה כמה צמחנו בזכותה, למרות כאבי הגדילה. נאמר לה שאנחנו זוכרים תפילותיה, את תפילות אימותיה, תפילות על

SARA.

ללמוד תואר במשפטים L.L.B. ללא פסיכומטרי*

זה אפשרי!

שכר לימוד אוניברסיטאי באווירה פרטית

*בכפוף לתקנון המכללה

1-800-344-544

האקדמית
צפת

פרהסיה יהודית בארץ ישראל באגרות הראי"ה קוק זצ"ל

נבחרי הציבור, ולכן שלח דיזינגוף מכתב לראי"ה (ח' אייר תרפ"ג):
"הוברר שהועד הגדול שלנו נבחר ע"י תל אביב השכונה אך ורק
בכדי למלאות תפקידים אזרחיים, ואיש לא ימלא את ידינו להיכנס
אל תוך שאלות דתיות". הוא גם חשש כי "נעורר ע"י זה חס-ושלום
סערה של התקוממות מצד המון החופשים המתנגדים להתערבות
העירייה בענייני דת ודין".

הראי"ה ענה לו באותו יום עצמו במברק:

אני מוצא שהדרישה ע"פ הנוסחא אשר נתכבדתי להציע לפני
כבודם היא דרישה אזרחית עברית גמורה ולא דרישה דתית.
בתור אזרחים עברים בארץ העברית אנו דורשים
שדת ישראל תהיה מוכרת בזכותה הרשמית.
וזה מחייב שבעניינים של ציבוריות ושל
פרהסיה תוכר קדושת השבת גם בתור חוקה
אזרחית. פחות מזה לא יוכל לדרוש כל
איש יהודי המכבד את עצמו ואת עמו...
(אגרות הראי"ה, ד, עמ' קד-קה).

בהמשך דבריו הוסיף הראי"ה כי הסכמתו
לאיחוד תלויה בהחלטת העירייה לכפות שמירת
השבת בפרהסיה.

כלומר, כבוד השבת אינו רק עניין דתי,
דרישתו היא כבוד האומה.

ואכן, הועד אישר את דרישת הראי"ה, ופרסם
בתאריך כא סיון תרפ"ג:

הועד הגדול מקבל עליו לחייב את העירייה
שתיכחור מחדש לקבל לחוקת ת"א את נוסחאות
הרב קוק בלי המילה 'הדתית', כדלקמן: "בכל שטח תל
אביב, בתור עירייה עברית בא"י, יש לקדושת השבת גם תוקף
חוקי אזרחי במה שנוגע לפרהסיה וציבוריות".

בעיתוני הפועלים האנטי דתיים נמתחה ביקורת חריפה במיוחד על
הראי"ה והעירייה, מה שהיה צפוי מראש, אך לא הרתיע אותו מפעילותו.

ג. בין תדמית למציאות

מאמצי האדירים של הראי"ה לקבוע את דמותה של הפרהסיה
בארץ ישראל ובמדינה שבדרך, נראים לכאורה סותרים את התדמית
שלו בעיני רבים כאיש של שלום אהבה קרבה ורוך. דברים רבים
שפרסם ובהם אהבת ישראל לאין שיעור כמו גם לימוד סגוריה
והבנה לנפש הדור, אינם עולים לכאורה בקנה אחד עם המציאות
של התנהלותו המעשית.

אך המעמיק בדברים יראה כי יש להבחין בין כמה עניינים. בין
פרט לכלל, בין הגות מעמיקה לבין דרכי פעולה, בין היחיד הנשטף
בזרם הכפירה לבין מחולליה.

את הפרט אין לכפות, אבל הכלל והפרהסיה נדרשים לנורמת
התנהלות המכבדת את המסורת היהודית, זאת יש לקבוע בחוק ואותו
יש לאכוף. התפיסה כי כלל ישראל שב לארצו הנחתה אותו לדרוש
כי שיבה זו תתאים לחזון התורה והנביאים, מה גם שהאומות נתנו
לנו את הרשות לשוב לארץ ישראל מתוך ההסתמכות על התנ"ך, מה
שיצר ציפייה שלהם לגבינו שאכן נשמור את התורה.

סיבה נוספת היא ההשפעה שיש לאווירה הציבורית על הפרט. ככל
שזו תתאים יותר למסורת היהודית כך גם הפרט ירגיש את המחויבות
לכך, וככל שזו תהיה רחוקה מהיהדות - כך יושפע הפרט ממנה.

מעובד מתוך הספר 'היד השמאלית -

הראי"ה קוק ותנועות הפועלים', העומד לצאת לאור בקרוב

א. הדרישה לכבוד הדת

אחד המשפטים המצוטטים ביותר מכתבי הראי"ה הוא אודות
ארבעת שלבי תשובת הדור:

ארבעת הפרקים שהחינוך של הדור שנתרחק מקדושתה של
תורה צריך שיתקרב... כבוד הדת, חבת הדת, הכרת הדת,
וקיום הדת. (אורות התשובה, תוספות תשובה, ח)

יש מי שהבינו שהתכוון לומר כי את הכבוד משיגים רק בדוגמה
אישית. כלומר, אם הדתיים יהיו מאוד מאוד נחמדים, נימוסיים,
וייזוהרו מכל מה שעלול לעצבן - ישובו החילוניים
בתשובה.

אלא שהמשפטים הבאים בהמשך למשפט
המצוטט מורים כי הם מופנים דווקא כלפי
הצד החילוני שבאומה:

אין שום אדם מישראל יכול לסלק
את עצמו מכל מה שנוגע לכבודה
של דת ישראל, שאיך שיהיה
נשקע בדעות זרות ורחוקות,
הלא בתור בן לאומה הוא חייב
בכבודה על-פי הכרתה הכללית
שהוא מאוחד בה עם כבוד דתה,
שכל אוצר הכבוד שלה ספון
בקרבה... ובזה המפתח של הגאולה
הוא גנוז.

לא הייתה זו רק פניה ובקשה, אלא דרישה של
ממש, וכפי שהוא מתנסח: בתור בן לאומה הוא חייב
בכבודה. מה שאולי מפתיע במיוחד, היא העובדה כי הראי"ה
עצמו פעל ללא לאות בדרישה לכבוד זה, בתוקף ואף להפעיל לחץ,
כדי לשמור על כבודה של הדת בפרהסיה היהודית.

הוא פנה פעמים רבות מספור לוועדי יישובים, להסתדרות הציונית,
לראשי המזרחי, וגם להנהלת הקק"ל, בדרישה להתערבות מצידם -
כבעלי האדמות - כדי למנוע מהחלוצים החילוניים לחלל את השבת
בפרהסיה, ולשמור על הכבוד הלאומי הקשור קשר עמוק עם תורת
ישראל. פנייתו לא הייתה רק בנוגע למקומות בהם גרים דתיים העלולים
להיפגע מחילול השבת אלא לכל יישוב יהודי באשר הוא, החייב
בכבוד האומה וקודשיה. לכן גם כשחיללו שבת בקיבוצים ומושבים
חילוניים, דרש למנוע תופעה זו. לא פעם הופנו כלפיו ביקורות חריפות
מאוד על פעילות זו. כשהצליח למנוע בעזרת המוסדות המיישבים
את חגיגות הביכורים בקיבוצי העמק, שהיו מלוות בחילול החג,
כתבו עליו בעיתון הפועלים "ויעלזו כל הקוקים וכל קוזקי הא-ל..."

ב. כבוד הדת - דרישה אזרחית

באביב תרפ"ג אפשרו הבריטים לתל אביב הקטנה לספח אליה
שכונות (נוה-צדק, נוה-שאנן, נוה-שלום ועוד) שעד כה השתייכו
לעיריית יפו הערבית, ומספר תושביהן היה פי שלושה מ"אחוזת
בית", כדי לגדול ולהתרחב. פרנסי העיר רצו בכך בכל מאודם,
ופעלו לשכנע את ועדי השכונות להצטרף. תושבי השכונות היו
ברובם הגדול דתיים, ונאמניו של הראי"ה שהיה רבם האהוב והנערץ
במשך כעשור. הם פנו אליו בשאלה האם להצטרף לתל אביב, עקב
בעיות חילול השבת בפרהסיה הרווחות שם. הראי"ה ניצל את כוח
השפעתו ולחץ על דיזינגוף, ראש העיר, וחבריו לקבל באופן רשמי
"חוקת שבת" לתל אביב.

דרישתו של הראי"ה בדבר חוקת השבת עוררה פולמוס סוער בין

בריאות:
בתי חולים
מד"א

חינוך:
גני ילדים
חינוך מיוחד
בתי ספר

ביטחון:
גופי ביטחון
סייבר ומוקדים
שב"כ ומוסד

רווחה:
נוער בסיכון
מועדונים
גיל הזהב

מנהל ציבורי:
משרדי ממשלה
בתי משפט
כנסת

דווקא עכשיו שירות לאומי בחזית האזרחית

רשות השירות הלאומי-אזרחי
מברכת אתכם עם הצטרפותכם לשירות
וכאן בשבילכם לאורך כל הדרך בתרומתכם
המשמעותית לטובת המדינה

מתנדבות ומתנדבים יקרים, במידה שתצטרכו סיוע ומענה לשלל
סוגיות, ניתן לפנות לרשות השירות הלאומי-אזרחי במגוון דרכים:

@
sl@ncs.gov.il

02-5411519
הודעה כתובה בלבד

02-5411519

אתר רשות השירות
הלאומי-אזרחי

בוגרי שירות לאומי?
ממשו את זכויותיכם באגף ובקרן
לחיילים משוחררים במשרד הביטחון

חפשו אותנו #רשות השירות הלאומי-אזרחי

למידע נוסף הכנסו לאתרי הגופים המוכרים:

שירים אָאָרָג

מה לכפילות ה'צדק'
בציווי?
כיצד רודפים צדק?
ומדוע צריכים דיינים
צדיקים? לא מספיק
מומחים?

דין 'רודף' הטוב

בְּיָמִים שְׂכָאֵלָה
טוֹב לְצַדֵּק
אִם יִרְדֹּף בְּצַדֵּק
וְלֹא יִהְיֶה נִרְדָּף

כִּי מָה לְדַמְיוֹן
לְסָבִיר

וּמָה לְאוֹמֵד
בְּמִקּוֹם בּוֹ הָאֵל־לֵהִים
מִבְּקֵשׁ לְהִיטֵת עוֹמֵד
לְהַחְיִית הַמְשַׁפֵּט
שְׁלֹא יִהְיֶה קָרִיר

לְכֵן מִנּוּ דִינִים
כְּאֵלּוֹ מְמַחִים

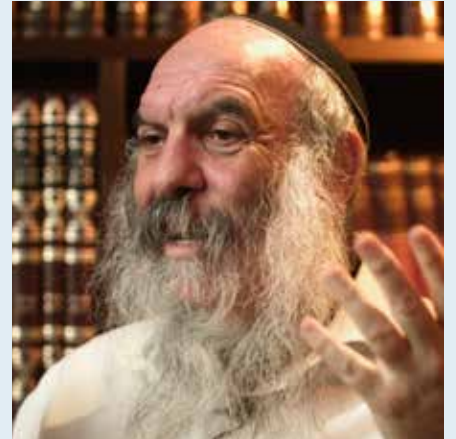
אֲךָ לֹא פְחוֹת צְדִיקִים
כִּי מָה לְבַעְלֵי גְאוּהָ
בְּמִקּוֹם בּוֹ צְרִיכִים לְהִיטֵת הַצְנוּעִים
אֲזִי יִמְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ,
לֹא כְבוֹדָךְ

אֲזִי גַם יִתְקַיֵּם "וַיִּרְשֵׁת"

פרק לא / צער הריחוק ושמחת הפדות

אם יש למלך בנים מספר
שלצערנו נפלו בשבי,
אבל לא כולם באותו
מקום: יש שנפלו בידי
אויבים ידידותיים יותר,
יש בידי רשעים ויש בידי
נאור־דאעשים, רשעים
ואכזריים שאין כדוגמתם
– ככל שהמרחק גדול
יותר, השמחה על היציאה
מהשבי גדולה יותר.

איזה אח, איזה יהודי מהשבי, ואחר כך גם רואה איך השבוי מגיע לחיק משפחתו וכולם שמחים ומתרגשים באופן שאין לו אח ורע – הוא היה יוצא מגדרו לחלוטין. אין משהו שדומה לזה: לא ברית, לא חתונה ולא שמחה כלשהי – פדיון שבויים הוא משהו אחר לגמרי!

לצאת לחירות

כך בנמשל: ביד האדם בכל רגע לפדות את השבויה, בת המלך – היא הנשמה – שנתונה בקרבו והיא שייכת "לבית אביה כנעוריה", אל המלך ברוך הוא, והיא נתונה בשבייה בתוך הגוף העכור הזה ובכל ענייני החומר וההסתרה של העולם הזה, ועל ידי עבודתו הוא יכול להוציא אותה מבית שבייה!

זה לא סותר את המרחק, לא אומר שאין הסתרה או שהכל כבר שלם. זה לא אומר שמחמת גודל השמחה בקיום מצוה מסוימת אפשר לשבת על זרי הדפנה. להפך, זו טלטלה עזה, מהפך קיצוני שבא מתוך הקושי הנורא – ובכל זאת זו שמחה שאין כדוגמתה. ואדרבה, אם יש למלך בנים מספר שלצערנו נפלו בשבי, אבל לא כולם באותו מקום: יש שנפלו בידי אויבים ידידותיים יותר, יש בידי רשעים ויש בידי נאור־דאעשים, רשעים ואכזריים שאין כדוגמתם – ככל שהמרחק גדול יותר, השמחה על היציאה מהשבי גדולה יותר.

לכן, אם אדם רואה שהנשמה שלו נתונה בשבי גדול ועמוק בתוך עולם החומר, השמחה של היציאה מהשבי גדלה בהתאם לעומק הרוע של השבי, והכל ביד האדם כשהוא פועל בתורה ומצוות להוציאה מבית שבייה.

בפרק לא יש הבחנה מאוד חשובה בין שתי תכונות באדם ש'סבוכות' זו בזו. מרן הרב קוק קורא לזה 'מידות מצרניות'. כלומר: מידה טובה ומידה רעה הסמוכות זו לזו, ונדרשת חדות הבחנה ביניהן כדי לא להתבלבל, כמו שמחה והוללות, ועוד כיוצא בזה.

אדמו"ר הזקן מבחין כאן בין ההפכים של שמחה והוללות – עצבות ומרירות. ההבדל הוא: האם אדם נכנס ל'אפתיות', לאיזה מוות, חוסר חשק, חוסר יכולת לזוז; או שהוא מלא חיות להתקרב מתוך ראיית הריחוק שלו מה' יתברך. כשאדם מלא חיות, חשוב מאוד לעסוק בריחוק כדי לתקן – ותכף נדבר על התיקון הזה; אבל אם המחשבה הזו מאבנת, מקבעת ולא מאפשרת לזוז – אז העצבות היא המידה המגונה ביותר, כידוע מתורת הבעל שם טוב ותלמידיו שאין לך מדה יותר מגונה מעצבות, מפני שהיא כמו מוות של חיי הנפש של האדם.

אחרי המרירות באה השמחה. השמחה שנולדת באותה שעה שאדם רואה את הריחוק שלו מה' ואת ההתקרבות שלו מחדש אליו יתברך, היא שמחה עצומה ומיוחדת במינה ועמוקה לאין חקר. כשאנחנו חושבים כמה צער יש בשבי – ולצערנו עם ישראל נתון בכך הרבה בעת הזו – ואיזו הפתעה, איזה מהפך, סערה אדירה עוברת על שבו שיצא מבית האסורים; ואם היה זה ביד האדם, כמה חיילים היו מוכנים למסור את הנפש כדי לקיים פדיון שבויים ולהוציא אנשים מהשבי; ואם היה חייל אחד זוכה על ידי מסירתו להוציא

שלם וקח עוד היום אצלך בבית

מיחסני חשמיל

הרשת הזולה והמשתלמת בישראל

מתנה
על כל קניה
מהמודעה

ראש השנה

בסניפים ובאתר *5018

הרבה יותר מים חמים לשבת.

עכשיו במחיר מיוחד!

מיניבר
אלפא
פלוס
1490 ₪ ~~2124~~ ₪

*290 ₪ הנזלה והתקנה

מאושר לשימוש במים החמים והקרים

בשרת

HPS
Water

*המבצע בכפוף לתקנון ט.ל.ח. | התמונה להמחשה בלבד.
לשעות בטוח! מתאים לתקנים 5452 | 900

להזמנות
*5018

שעות פתיחה: בימים א'-ה': 09:30-22:00 שישי וערב חג: 09:00-15:00 מוצאי שבת וחג: חצי שעה מצאת השבת עד 23:00
בתוקף עד- 30.9.24 או עד גמר המלאי, המוקדם מביניהם | בכפוף לתקנון | המבצע ט.ל.ח. | התמונות להמחשה בלבד | אין כפל הנחות ומבצעים

PAYNGO.CO.IL | *5018

שלם וקח עוד היום אצלך בבית

מיחסי השמל

הרשת הזולה והמשתלמת בישראל

ראש השנה

בסניפים ובאתר 5018*

חדש!!! סניף עזריאלי ת"א
סניף קניון בת ים

מתנה
על כל קניה
מהמודעה

acer מחשב נייד 15.6"

Acer Extensa 15
EX215-34-31QW
NX.EHRET.001
Core i3-N305
128GB SSD
8GB RAM
Windows 11

1,699 ₪

ASUS מחשב נייד 12"

Asus VivoBook Go 12
E210MA
intel
64GB 4GB RAM
Windows 11s
Office 365+

929 ₪

CHIO מסך מחשב

24" 27"

LMN27F650-R
LMN24F650-R

489 ₪ **389 ₪**

mi מסך מחשב
גיימינג

XIAOMI
G27i FHD
IPS HDR10
165Hz

679 ₪

KiDi Watch שעון חכם
Kidiwatch

תיעוד מיקום
לחצן מצוקה SOS
אפליקציה קלה לתפעול
צילום ע"י החורה מרחוק

110 ₪

SEAMLESS קורקינט חשמלי
מתקפל
City Cross Ex

2,969 ₪

Lenovo קורקינט חשמלי
מתקפל
M2 Pro Plus
36V / 7.5Ah

1,490 ₪

aiwa בידורית אלחוטית
X50DSP Pro

תאורת LED מתאמת
עמידה בפני מים בתוך
IPX-2
מיקרופון אלחוטי עם צד
דיגיטלי
חיבור פלאש להשמעת מוזיקה
הפעלת סטריאו
רדיו דיגיטלי ושולט חכם

555 ₪

חוק נשר
טלפון סלולרי
נשר
מסך מגע
F21 Pro
32GB

449 ₪

HP מדפסת אלחוטית
משולבת
HP
DeskJet 2810
All-in-One

265 ₪

ערכת נכס מקצועית הכוללת
2 ומקולים ומיקסר
Harmony

2,999 ₪

אוזניות
אלחוטיות
Apple
AirPods
2 True
Wireless

499 ₪

JBL אוזניות
קשת
אלחוטיות

169 ₪

שואב חבוטי
שוטף
yeedi

690 ₪

אלקטרה מגהץ קיטור
בנפח 1.7
ליטר
אלקטרה

449 ₪

PHILIPS מכונת גילוח
חשמלית
לשימוש יבש ורטוב

169 ₪

PANTUM מדפסת לייזר משולבת
אלחוטית

539 ₪

HP מדפסת אלחוטית
משולבת
HP
DeskJet 2810
All-in-One

265 ₪

CTECHI תחנת כוח ניידת
CTECHI

קיבולת
1210Wh
הספק
/1500
2500W

4,419 ₪

CHAMPION גנרטור נייד
שלט +
5000W
6250W/
389CC 12HP

3,149 ₪

CTECHI תחנת כוח ניידת
CTECHI

קיבולת
307Wh
הספק
300
450W/

1,419 ₪

CTECHI תחנת
כוח ניידת
GT200
200W /
240Wh

1,169 ₪

PowerTech גנרטור בנזין
3000W
תד פאזי
PT8500WE

999 ₪

LG
מקרר מקפיא
עליון כסוף
ליטר 471

GR-B486INVS

3,190

SHARP
מקרר שארפ
עליון שרפיא
ליטר 315

נפח נטו 315 ליטר
SJ2131

2,390

אלקטרה
מקרר הפוך
מקפיא תחתון
אלקטרה
ליטר 358

נפח נטו 327 ליטר
EL45W

1,990 **10** שנות אחריות (1+9) **מבטח**

אלקטרה
מקרר
מקפיא עליון
אלקטרה
ליטר 206

EL217W

990 **10** שנות אחריות (1+9) **מבטח**

אלקטרה
מקפיא
5 תאים
אלקטרה
5 תאים

EL195

1,190 **5** שנות אחריות (1+4) **מבטח**

SAMSUNG
מקרר טריפל
3 דלתות מקפיא
תחתון סמסונג
ליטר 570

נפח נטו 420 ליטר
RF57C5100SL

6,490

LG
מקרר 4 דלתות
גימור נירוסטה
מוברשת
ליטר 544

נפח נטו 544 ליטר
GR-B618SE

6,190 **4** שנות אחריות (1+3) **מבטח**

Haier
מקרר האיר
4 דלתות
זכוכית שחורה
ליטר 472

נפח נטו 421 ליטר
HRF4494FB

3,490

מזגן נייד
TORNADO
FAMILY
NAKASUMI
החל מ-

945

BOSCH
מדיח כלים
אינטגרלי
13 מערכות
כלים בוש
מלא
תוצרת גרמניה

SMV4HBX19E

3,399 **5** שנות אחריות (1+4) **מבטח**

מזגן לסלון
2 כ"ס
החל מ-**1,690**

מזגן
125 כ"ס
החל מ-**899**

מזגן
1 כ"ס
החל מ-**799**

TADIRAN ELECTRA Haier ELCO SAGA TORNADO Coolair

COLDER
מצגן האוויר
Colder Combo
עוצמתי ואיכותי | למרפסת או לגינה | 3 כניסות אוויר המסייעות בניקת אוויר גדולה יותר | מיכל מים 33 ליטר

6900

890 מידות: 495X360X980

אלקטרה
מכונת קפה
טוחנת
אוטומטית
עם מקציף
אלקטרה
מסך מגע

8023

1,690 **קלף קדם פולי מתנה!**

PLATINUM ELECTRIC
מאוורר עמוד
3 מהירויות
5 כנפיים
שקט וקל להרכבה

PU-60

69

אלקטרה
מכונת כביסה
פתח חזית
1-12 ק"ג
אלקטרה
מנוע אימורטר

5 שנות אחריות (1+4) **מבטח**

12 ק"ג
1400 ס"ל

2,390 EL1214

LG
מכונת כביסה
פתח קידמי
ליטר 1400

F1608BD

2,190 **5** שנות אחריות (1+4) **מבטח**

SAMSUNG
מכונת כביסה
פתח חזית
7-1 ק"ג
סמסונג

WW7ST4043CE

1,890 **7** ק"ג

אלקטרה
מכונת כביסה
פתח עליון
אלקטרה

EL10070

1,590 **7** ק"ג

NAKASUMI
מכונת כביסה
פתח חזית
6-1 ק"ג

NAK-WM68

949 **6** ק"ג

BOSCH
מכונת כביסה
פתח קדמי
1-10 ק"ג
בוש

5 שנות אחריות (1+4) **מבטח**

10 ק"ג
1400 ס"ל

3,490 WGG154021

מייבש כביסה
מייבש כביסה
1-10 ק"ג
הובר

NDC10TSBES

1,980 **10** ק"ג

AEG
כירים אינדוקציה
4 מוקדי
בישול
60 ס"מ

אינדוקציה

תוצרת גרמניה

IKE64441XB

2,390

Sauter
כירים גד
זכוכית
קריסטלית
סאוטר

זכוכית

999

SG626B

AKENO
כירים גד
4 להבות

AK 64

349

AEG
תנור
אפיה בנוי
נירוסטה

תוצרת גרמניה

BEE233115M

2,190

Sauter
תנור
אפיה בנוי
סאוטר

תצוגה דיגיטלית ותבה

SB1640

1,590

Selmor
מעבד מזון
2.8 ליטר
עצמתי
פיה רחבה

1400W

SE-8400

279

אלקטרה
ערכת תת כיווי
חם/קר
אינפיניטי
צבע כחום

נחל הובלה והתקנה

3003

2,690

חדש!
רכישת תווי
מחסי השמל
באמצעות
מטבעות
דיגיטליים
(קריפטו)

Gold Line
מיחם חשמלי
נירוסטה
מהודר לשבת

30 כוסות
ATL-1068
179

40 כוסות
ATL-1088
199

60 כוסות
ATL-1136
249 **לטינון אבנית** **בלעדי מילטר**

Selmor
פלטת שבת
מתגלגלת

סקלבוריית Selmorit

פיזור חום אחיד, עשוי סיליקון, עוזרת חום, אידיאלית לפסח ולשוליים

SE-376

249

Gold Line
פלטה חשמלית שבת

2 סירים ביונית
ALT-300
89

4 סירים גדולה
ALT-400
109

6 סירים ענקית
ALT-500
129

שעות פתיחה: בימים א'-ה': 09:30-22:00 שישי וערב חג: 09:00-15:00 מוצאי שבת וחג: חצי שעה מצאת השבת עד 22:30

5018*
PAYNGO.CO.IL

בתוקף עד- 10.9.24 או עד גמר המלאי, המוקדם מביניהם | ט.ל.ח. | התמונות
להמחשה בלבד | מינימום מלאי 10 יחידות, בכפוף לתקנון המופיע בחנויות.

קרובה אליך

נשים כותבות מזווית אישית על תפילה

תבליני תפילה // איטל כהן

מלמדת תורה, מנחה ומלווה נשים וצוותי חינוך

והלב נודדים, או שהלב פשוט... לא נפתח. הוא ענה לנו שיש עבודת ה' בגדלות, ויש עבודת ה' בקטנות - לעבוד את ה' ממקומנו. כמו שכתוב על דוד המלך וספר התפילה הנצחי שלנו - תהילים: לעיתים "מזמור לדוד" - ההשראה, הנביעה, הנבואה והחיות מגיעות מגבוה, ולעיתים "לדוד מזמור" - המקום שבו אני מונחת מביא את הנביעה, החיבור והקשר.

נשים לשות תפילה. תפל-י. מכניסות לפלל אם הטעם תפל. מבקשות את הטעמים.

הבעל שם טוב כותב שתפילה היא כמו קשר בין איש ואשה. מפגש ער, חי, מקשיב ומבטא. גם בזוגיות לא משאירים הכל זורם ונראה איך ומתי ומה... בונים בתוכנו מחויבות פנימית ורצון, ומשקים את הקשר במים חיים.

לפעמים אני נעמדת מול המילים, והגוף רוצה לרקוד בכלל. או אין לי מילים והכל כבד, כ כ ד.

לפעמים הסיפור מרגיש רחוק-רחוק, עמוס, ואני צריכה לפלס את הדרך בין כל הרווחים והדפים והאותיות עם הניקוד, ולפעמים,

לפעמים מודה ושמחה שמישהו כתב את הלב ונתן לו מילים ותנועה, ותיאר כל כך טוב ואמיתי את מה שאני היום הזה. ולפעמים אנחנו מתפללות הכי טוב מול האורז.

באמת, התפילות של הבקשות לא תמיד נענות - אבל אני יודעת שאנחנו כבר זזנו, שמהו כבר קורה. אנחנו לא רואים, לא יודעים מה, אבל משהו ברקיעים מתחולל, נע. משהו באוויר מקבל תשובה לבקשה.

לפעמים אנחנו אוספות בקשות להיכל התפילות בשמיים. ממוללת, ממלמלת ומפלפלת את כל מה שיש ואפשר שייכנס ללבבות. כמו תבלין כזה שמפזר ריח טוב...

והשנה בכלל, על כל 'בוים' או אזעקה או 'סתם' הודעה מהביטחון היישובי - מצאתי בסיפור מילים ישנות, עתיקות, שיוצאות מהפה ומחברות ישר אל החבל. לחבלי המשיח. כל עדכון חדשות (טוב וקשה...) שהגיע, "תפלתי" אותו מיד למקור, שלא אתבלבל, במילים קצרות מהסיפור או פרקי תהילים בחבורת ווטסאפ... השנה התפילה שגורה על פינו וליבנו, על חיילינו, עמנו, כוחותינו...

אני באמת אוהבת את זה שחז"ל דייקו את הזמנים לתפילות מסוימות... כך הם פינו לנו זמן לדייט זוגי, שלא נימרח ונחרץ שניפגש...

כאלה אנחנו. לפעמים מתמסרות לאיזו מילה, והיא נראית כמו ציור אין סופי.

ולפעמים אין זמן, בדילוגים מהירים מקפצת על המילים, מדלגת על האותיות.

או כלום. ריק. ואז, אם מצליחים, עומדים בשם מה שפעם רצינו או לא, ונותנים לזמן להתפלל במקומנו. תפילה בזמן.

לפעמים תפילה זו בקשה. אחד אחד אני עוברת את הראש והלב שלהם, רוצה בשבילם, מזכירה אותם, מתחננת, מציירת חתונות ושמחות והצלחות.

מבקשת על הבית של כולנו, ושל החברות והחברים, ושלך. לפעמים נר פשוט מוציא את התפילה הכי אמיתית ועמוקה.

ולפעמים צריך להמשיך לחפש, לחזר, לאסוף רגעים, יהלומי רצון ולחבק אותם להתפלל עליהם. להתפלל עלייך.

אי אפשר באמת לכתוב על תפילה. זה לא דיון, פירוש או בירור. תפילה היא דרך. הדרך ללב, למלך, לקשר. אבל אנחנו פה כי אי אפשר בלי. כי הלב הפועם מתגעגע. כי אולי מילים נאלמו ואותיות פרחו באוויר. כי אולי הלב מבקש להתחדש, להתחזק, לחזק. כי ריח אלול באוויר. כי הסליחות ותפילות החגים מחכות לנו שניצין עליהן ונתאהב מחדש.

אז... תפילה. מהלב, מהסידור, בשדה, בבית כנסת, מול הנרות, מול הסירים, בפתח הבית, בנסיעה, בשקט, בהמולה, במניין, בקברי צדיקים, בתהילים, בשבת, ביום חול, עם הילדים, על הילדים, עלינו, על העם, מאחורי הפרגוד, במעגל ראש חודש... לכל אחת (אני מקווה) יש את הרגע הזה שנכרתה לה ברית עם התפילה. ברית שפתיים. אין סוף דרכים שהתווה המלך כדי שנתקרב אליו, אל הלב. אי אפשר להכריח להתפלל. תפילה היא מפגש. וזו השאלה והבקשה - איך מייצרים מפגש, מרחב, גם בעייפות ובמרוץ הזמן, איך שומרים על נוכחות וערות מול מילים, סדר ולב?

תפילה היא דרך. מסע דינמי חי ומשתנה, עם תתי סעיפים, מסעפים, מחלפים, יו-טון, כבישים מהירים ופקקים... דרך שמכניסה עומק וחיות. דרך ללמוד ללכת בה, מהתחלה.

בעזרת נשים של 'הכותל הקטן', במקום החבוי והפנימי הזה, ראיתי פעם אישה מרימה ידיים ועיניים ולוחשת: ירוסלם. ירוסלם. לידה ישבה זו שלא הפסיקה למולל פחדים ובקשות מהסיפור, לבקוע את החומה. הגיעה גם זו שלא ידעה מה לומר, הוציאה מהשקית דף ובמבט מתנצל התחילה לקרוא שמות. טעמי חיים פשוטים. ורק אני, מולן, ישבתי וכתבתי אותן על הלב הזה, ורק אז יצאו המילים דרך כל הרחמים, קימורים, סדקים וחומות. שפת אם, שנהיה קרוב אליך. לפני כמה שנים הייתי סביב עניין שדרש תפילות, וכיאה לשדרוג בעבודת ה' - גם המתנה לתשובה. עם ההמתנה - נלקחה ממני יכולת התפילה. ככה הרגשתי. אין מילים. לא מצליחה. עומדת מול אותיות הקודש של דוד המלך - והראש והלב מפוזרים במקום אחר. הרגשתי שצריך תפילות על התפילה... גם זה לא היה. מודה. אספתי את החברות הקרובות וביקשתי מהן: תחזיקו אותי, תתפללו בשבילי תפילה. אני לא מצליחה... זה היה מאוד חזק ומיוחד. ידעתי שיש תפילה, גם אם לא ממש עכשיו - מעגלי כוח ניתנים. מעגלי קשר מתחזקים. והדרך למלך - מתרככת.

"פי בשעת התפילה צריך להיות בכחינת אשה...", אומר רבי נחמן. ואולי זה הסוד. תפילה בעברית פירושה לתפול. לחבר. להדביק שברי חרס. תפיל ותפילין. כשאני מרגישה תפלה וחסרת טעם - אני נזכרת באימהות שלנו. נזכרת באותה זקנה שבנתה כיריים והעלתה אותם לגג, ולמרות הדרושה לגשם היא התחננה לבורא שיחכה עם הגשם עד שהכיריים יתייבשו...

ובעוד נשים מתפללות, תופלות קשרים, מחפשות חיבורים מתוך החיים, בחיים - "רבי יוסי ברבי חנינא אומר: תפילה אבות תיקנום". זה עתיק, קדום, זה הלב. זה חי עוד בטרם היינו, זה תמצית הקשר. צריך רצון ולב. האבות (גם מלשון 'לאבות' - לרצות...) והאימהות הקדושים שלנו היו עבדי השם, הולכי דרכים.

לפני כמה שנים שמתי לב שהילדים כמעט לא רואים אותי מתפללת מסיידור... אני קמה מוקדם, ולפעמים פותחת את היום כשהלילה עוד רודף אחריו... שם, בשקט, אני גולשת למילים ולאותיות. אבל הילדים היו קמים לתנועה, לעשייה, ויש משהו בלראות תפילה. לראות ממש. "רבי יהושע אומר: תפילות כנגד תמידין תיקנום". רבי יהושע שומע בית מקדש... הסדר הפנימי. סדר העבודה. תמידין - זה ישמור על הפולסים, דופק הקשר. פעם שאלנו את הרב שלנו, מה לעשות כשמתפללים והמחשבות

מה זו עבודה פנימית, ומה בינה לעבודת ה'? ("לא רק התלהבות, התרגשות ומקווה, אלא כל העולם הפנימי שלנו שכולל גם את ההכרות והאמונות השונות, היחס לתופעות בעולם ועוד") • **איך מסתכלים על הדור שלנו, ואיך עושים את זה נכון?** ("היכולת להתבונן על הדור באור חיובי איננה רק עניין רגשי, אלא "מקצוע בתורה" שדורש העמקה, ליבון ובירור") • **מהי תפילה לפי הרב? זעקה ובקשה או עת דודים ורננה?** ("אצל הרב, התפילה היא עבודת התכווננות. כשאדם מתפלל, המנח שלו, המרץ שלו וטוב-הלב שלו בחיים הם במקום אחר") • **ומה בעצם רצית לחדש לנו אחרי עשרות שנות לימוד ומחקר בתורת הרב?** ("לראות כיצד הדברים המסורתיים והמקובלים – לימוד תורה, תפילה, תיקון המידות וכדומה – באים לידי ביטוי מתוך הגובה הרוחני של העבודה המחשבתית של הרב") • **שיחה עם הרב מומי (משה) פאלוך על ספרו החדש "ראה פניך – פרקים בעבודתו הפנימית של הראי"ה קוק" (הוצאת מוסד הרב קוק), לרגל ג' באלול**

אבי טאוב

את פניך ה'

ה

ספר החדש "ראה פניך" מאת הרב מומי פאלוך (52, נשוי + 7), ר"מ בשיבת 'אורות שאול' ומלמד גמרא ואמונה במסגרות שונות, ובעריכת שמואל מרצבך (36, נשוי + 4), עורך ספרים וכתבי עת, פותח בפנינו שער של חקירה ועבודה פנימית בדרכו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל. מי שנכנס בשער הזה, עתיד לגלות אמת עמוקה שתרום אותו מעל למציאות היומיומית. הכניסה לתוך עמקי המחשבות שבנשמה מובילה אותנו דרך דקויות מחשבתיות ושאלות מהותיות שמשנות גם את התכנים הרגילים של עבודת השם, וגם את המובן הפשוט של התופעות במציאות שבה אנחנו חיים.

אני זוכה לצלול לשיחה עם הרב מומי ועם עורך הספר שמואל מרצבך, חבר משכבר הימים, שבה נחשף המאבק השקט והפנימי להוציא אל האור את הרעיונות הנדיים שחבויים בתוך תורתו של הרב קוק ולהפוך אותם לאבני דרך בעבודה הפנימית שלנו: חשיבה פילוסופית ותפילה ככוונה, כירור דעות והכנת אויבים, העמקה במצוות והעמקה בעולם, ובכלל - פיתוח תודעה רוחנית רחבה. האם תורת הרב מתאימה להמון הרחב? האם היא מתאימה לי או לך? הגיע הזמן לבדוק.

המקדש הפנימי ופיסול התודעה

התכנסנו לדבר על עבודת ה' - או יותר נכון לקרוא לזה: העבודה הפנימית - של הרב קוק. זה משהו שהשקעת בו, הרב מומי, הרבה זמן וחיפוש ומחשבה. אני רוצה להתחיל בבחירה של כותרת המשנה שלך לספר, שנקרא "ראה פניך - פרקים בעבודתו הפנימית של הראי"ה קוק". אפילו המינוח הזה, "עבודה פנימית", הוא מינוח מאוד מיוחד, שמניח איזושהי צורה אחרת ומיוחדת של חיים. הרי לא מדובר רק על "עבודת ה'" במובן של התבודדות, תפילות, מקווה, חשבון נפש וכדומה, אלא על משהו שחופר ומחטט ומפסל בתוך האווירים הרוחניים של העולם הפנימי שלו. משהו שמברר דעות ומגבש עמדות ומפתח התבוננויות ומנתח שיטות. השאלה שלי היא, האם אני צודק? האם 'עבודת ה'' ו'עבודה פנימית' הן בדיוק אותו הדבר? איך אתה רואה את הדברים האלה?

מתוך כך, לא אתאפק ואשאל גם: האם זו 'דרך לרבים'? או רק 'דרך ליחיד'. האם כתבי הרב קוק הם מעבר ליומנים נסתרים של איש פלאי? האם זהו משהו שאפשר לחקות אותו בלי להיות מגלומן?

הרב מומי: זוהי שאלה מצוינת וגם מפתיעה. התשובה המיידית שלי היא שהמונח "עבודה פנימית" נועד לפתוח את המחשבה ולא לכלוא אותה. לא לצמצם אותה רק למושג עבודת ה' כפי שהוא שגור בלשונו. בעומק, עבודה פנימית היא מושג רחב.

כיום, בשפה שלנו, "עבודת ה'" נתפסת כמשהו מאוד ספציפי, שקשור אך ורק לדברים שהזכרת - ובעיניי שלא בצדק. זה מונח חדש יחסית. לא חקרתי זאת עד הסוף, אבל דומני שמקורו בסביבות המאה ה-20. בשפה של חז"ל, של הראשונים ואפילו של החסידות, הדברים לא נוסחו באופן הזה. למשל, אני חושב שבאוצר המילים שלנו היום, באופן מאוד פרדוקסלי, לימוד תורה איננו נתפס כעבודת ה' - ואילו התבודדות, חשבון

אבקוש

נפש, התוועדות או אפילו יצירה 'ייחשבו' כ'עבודת השם'.

לכן לא רציתי לכלוא את כל המחשבות והתורות שבספר אך ורק למושג 'עבודת ה'' דווקא, כיוון שזה באמת לא רק שם. זה לא רק עניין של 'התלהבות', ו'התרגשות' ו'מקווה', כמו שאמרת, אלא כל העולם הפנימי שלנו, שכולל גם את ההכרות והאמונות העמוקות או האמונות הכוזבות ומה שמכונה אצל הרב קוק "דעת אלוקים", והתפיסה שלו כלפי הדור, וכך הלאה - ובכלל זה גם עבודה של תפילה, שהיא דבר מאוד מרכזי בתורת הרב, ועבודה של תשובה ועוד ועוד.

כשאני אומר "עבודת ה'", המושא של העבודה הוא ה'. למשל, אם יש לי גינה גדולה ואני רוצה לעבוד אותה, אני יכול לעבוד על השער, על הגדרות, על החלוקה של המים בתוך היובלים של השתילים וכן הלאה - אבל ברור שאני עובד את הגינה. כשאני עובד ה', ברור שמושא העבודה הוא השם.

לעומת זאת, כשהרב קוק כותב פסקה על היסוד הגבוה בפילוסופיה המטריאליסטית-חומרנית של הקומוניזם של מרקס וכן הלאה, לכאורה לא יוצאת מזה עבודה. אין לזה איזה 'ובכן' או 'היוצא למעשה' חב"ד, אין לנו ביד איזושהי מסקנה שיוצאים איתה לעבודת ה' ספציפית או רגש התחזקות. עם זאת, ברור לי שמבחינת הרב קוק זו הייתה עבודה קשה שבמקדש: ללבן מחשבות ולנתח גישות ולהעלות מחשבות. זאת עבודה מאוד גדולה, יקרה ונדירה.

הרב מומי: נכון, ובצדק. הרב העניק משקל רב מאוד לעולם התודעה: המחשבות, ההכרות והאמונות. אפשר לחולל שינוי בעולם ובאדם ומבעד לממד הזה להשפיע - ולא רק דרך הממדים המעשיים. לכן העיסוק בבירור המחשבת, האמוני וההכרתי הוא עבודה. זו איננה רק פילוסופיה מופשטת. המנח הנפשי של האדם, אופן העמידה שלו לפני ה', היא עמידה שקשורה לדעה, למחשבה ולאמונה. ממילא גם הדברים הללו טעונים בירור, ויש בזה עומק לפנים מעומק וזוויות שונות. זוהי עבודה ממש.

זאת עבודה לא רק כהכנה לתפילה, לצורך העניין; זוהי עבודה בפני עצמה!

הרב מומי: נכון. למשל, בספר "אורות" הרב אומר שהסנגוריה - היכולת להתבונן על הדור באור חיובי - איננה רק עניין רגשי, אלא "מקצוע בתורה" שדורש העמקה, ליבון ובירור. זהו עולם פנימי שיש בו עבודה, אבל הוא לא שייך רק "למעשה" וגם לא 'להתרגשות' או לחוויה. הוא שייך לשיעור הקומה השלם של האדם, שמתחיל מהדעת ומההכרה.

שמואל מרצבך: שאלנו את עצמנו מי הנמענים של הספר כפי שאנחנו מגדירים אותם. הרב מומי אמר: "יש את האנשים שחובכים את משנת הרב, ויש אנשים שחובכים עבודה פנימית במובן הרחב שלה".

כל מילה בספר נשקלה כמה פעמים בכל מיני משקולות. לי זה היה לימוד בפני עצמו, שימוש תלמידי חכמים במובן המדויק. הרב מומי התלבט איך לחתום את ההקדמה ואיך להודות לה, הרי העמידה מול הקב"ה בספר היא לא עמידה שבה הקב"ה כל הזמן עומד מולך ואתה אל העצם. במובן הזה, המונח "עבודה פנימית" מדגיש את התפיסה של הספר, שעבודת ה' איננה רק פנייה אל העצם; היא איננה רק עבודה של הקב"ה באופן "לעומתי" וישיר. כמובן, מדובר על עבודת ה', אבל היא כוללת גם דברים שהם לא התחזקות במובן הקלאסי. אנחנו לא צריכים להיות כל הזמן לחוצים אם מה שאנחנו עושים הוא רק עבודת ה' ולא שום דבר אחר. להפך, העבודה הפנימית כוללת דברים רבים.

דעת אלוקים והפרטים המעיקים

גם כשאתה מדבר עם אנשים שמתעניינים ב'עבודה פנימית' באופן כללי, גם במושג הזה כשמדברים עליו היום מתכוונים להטבת מצבו הנפשי-רגשי של האדם: כלומר, שהאדם ירגיש טוב; טוב עם העבר

שלו, עם הסיפור שהוא מספר לעצמו, עם ההורים שלו, עם הקשרים שלו וכן הלאה. אבל זה נוגע רק קצת בשוליים של העיסוק הגדול שלך. אתה נכנס, כמו הרב, לתוך קרבי של השדה הרעיוני בעצמו, ולסתת שם את המחשבות.

אולם אם זה ככה, מהו החידוש הגדול בספר על 'עבודה פנימית' בשיטת הרב קוק? זה הדבר שאותו עושים קוקיסטים כבר שבעים שנה: הם מדברים על המחשבות של הרב קוק והמהלכים הכלליים של הרב. הרב מומי, מה הרגשת שחסר בעולם, שבגללו התיישבת למפעל הזה, שנראה שלא לקח שבוע או חודש אלא פרקי חיים ארוכים?

הרב מומי: אני באתי מתוך הלימוד המסורתי של כתבי הרב קוק. לקחתי את הנושאים והמושגים המקובלים של מה שנקרא בפנינו 'עבודת ה'', כמו לימוד תורה, קיום מצוות, תפילה, תיקון המידות והיחס לעולם החוליני, והעמדת את השאלות הגדולות של הרב - כמו סוגיית דעת אלוקים שלו - אל מול הפרקטיקה הזאת.

זו השאלה ששאלתי כל הזמן: כשאני בוחן כל תחום כזה (לימוד תורה, תפילה, תיקון מידות וכו') בפני עצמו, האם יש לרב חידוש? כיצד הדעה הגדולה שלו, האמונה הגדולה שלו, באה לידי ביטוי כשהוא עובד, כשהוא מפעיל את זה בפועל ביחס לתחומים האלה? גם בתחומים המסורתיים, של תשובה, תפילה, עבודת המידות וכו'. רציתי לראות כיצד הדברים האלה, המסורתיים והמקובלים, באים לידי ביטוי כשאני מגיע אליהם מתוך הגובה הרוחני של העבודה המחשבתית של הרב. הנחנו אותם גם כמו "שקף על שקף" אל מול עבודת ה' שיש ברמב"ם, בחסידות, ברמח"ל וכן הלאה. איך אז נראים הדברים? זה היה הפרויקט.

צעקות בתפילה או הגות גדולה

מה הביא אותך להתחיל עם ההשוואה הזאת? האם קרה משהו מסוים ואז התחלת לעשות את זה, או שבעצם תמיד עשית את זה, ובאיזושהו שלב החלטת לאסוף את כל מה שהגת?

הרב מומי: את הדרך שבספר למדתי ממורי ורבי הרב שג"ר זצ"ל. הוא היה אמנם איש של דעת - של דעת אלוקים ויראת אלוקים - אבל גם איש של עבודה. העומק והממשות של הדברים נוצרו אצלו תמיד מתוך השוואה ושיחה בין דעות שונות והוגים שונים. כך הוא יצר את הדיוק והמכוונות של הרעיונות. הוא אהב לדבר שפות שונות ולראות ולהמשיג איך הדברים מתחככים האחד בשני.

אבל בפועל, מה שהוציא אותי לדרך - שנמשכה שנים לא מעטות - זו התפילה.

בראשית הדברים בררתי שני ניסוחים גדולים של דעת אלוקים בכתבי הרב, מתוך הקבצים. מתוכם נוצרו שני פרקים בספר שעוסקים בתפילה. הפרק הראשון נועד להניח את התפילה כ"פועל יוצא" מתוך דעת האלוקים של הרב קוק.

הפרק השני מבקש לגאול את התפילה הפשוטה. אחרי כל הדברים הגדולים של הפרק הראשון, של "עילוי הציון" שהוא החידוש הגדול של הרב, יש לשאול: איך גם לתפילה הפשוטה יש מקום וערך. אולי זה גם נוגע לשאלה הראשונה שלך, "האם ואיך זה זמין לכל אחד?".

אחרי שנכנסתי לעולם של התפילה - שהוא בעיניי חידוש גדול של הרב שלא נוסח באופן הזה אצל קדמונים, ומהווה אופציה רוחנית מאוד מיוחדת וזמינה, בין שאר הנתיבים האחרים - כבר היה טבעי ומתבקש להמשיך לעולם התשובה, לעולם המצוות וכך הלאה.

אם הסיפור של התפילה התחיל את כל ה"בלגן", האם תוכל לספר בשפה פשוטה ובקיצור לאנשים פשוטים, כיצד פועלת התפילה לפי הרב קוק? וגם - כיצד אפשר להתפלל לפי הרב קוק? לטובת הקוראים שלנו שפחות בקיאים במושגים: הרעיון של עילוי

הרב העניק משקל רב מאוד לעולם התודעה: המחשבות, ההכרות והאמונות. אפשר לחולל שינוי בעולם ובאדם ומבעד לממד הזה להשפיע - ולא רק דרך הממדים המעשיים. לכן העיסוק בבירור המחשבת, האמוני וההכרתי הוא עבודה. זו איננה רק פילוסופיה מופשטת

הרמב"ם לעומתו סבור שתפילה היא עבודה פנימית יומיומית, כמו הקורבנות; כמו קורבן התמיד. אתה פותח את היום ומסיים את היום בהתכוונות. אתה מניח את עצמך לפני ה'. במובן הזה, הרב נמצא במקום של הרמב"ם. התפילה היא סוג של עבודה, עבודה פנימית של התכוונות, של בירור ושל לקיחת צעד אחורה או פנימה. אני חושב שזה דבר מיוחד מאוד, קריטי וגם דבר שקוסם מאוד בעיניי. תפילה כזו לא באה להתמודד רק עם המצוקות ועם הכאבים והקושי, "א-ל נא רפא נא לה" או "ידיד נפש". בראש ובראשונה היא שמה את האדם במקום אחר. כשאדם מתפלל, אזי המנח שלו, ההופעה שלו בחיים, המרץ שלו וטוב-הלב שלו בחיים הם במקום אחר: הוא נמצא במכוונות גבוהה יותר. התפילה של הרב קוק יוצרת את זה.

לכאן הולכות התורות של הרב קוק בספרים 'עולת ראייה' ו'עין אי"ה', שמסבירות ש'התורה קודמת לתפילה' כי אדם צריך במהלך התפילה לעבד את הרישומים והציורים שהוא קיבל מהתורה. להפנים רגשית את מה שהוא למד. זאת לא "התחזקות" (במלעיל) במובן הרגשי, אלא התעריכות של זרם הנפש עם הרעיונות האלה: לא רק לשמוע אותם אלא גם לדמיין אותם.

הרב מומי: מה שאתה מצטט זאת באמת לא התפילה היחידה שהרב מדבר עליה. יש לו פסקה שאני אוהב לקרוא לה "תורה רפ"ב של הרב קוק", כי היא הפסקה הרפ"ב בקובץ א בשמונה קבצים, והיא פסקה חשובה כמו תורה רפ"ב בליקוטי מוהר"ן. שם הרב מצביע על ההבדל בין שני סוגי תפילות, תפילה מיסטית ותפילה רציונלית.

מה שאתה מדבר עליו הוא תפילה רציונלית. כלומר, שאדם עובד עיבוד פנימי, פסיכולוגי, של רעיונות שהוא שווה בהם. התפילה המיסטית לעומת זאת באה לרומם את האדם לאיזושהי הוויה, תנועה וזרם חיים שהם מעבר למציאות הגלויה. בתפילה כזו, האדם פותח את עצמו באמת לרצון האלוהי, לזרמי ההוויה ולטוב האלוהי שזורם, שמנקה את האדם ומכוונן אותו למקום אחר; לא רק לאופן שהוא כבר נמצא בו. אני רוצה להגיד שאלמלא הייתי משוכנע שזהו "שריר" שאפשרי לנו, לא הייתי כל כך נלהב מזה.

מה שאתה בעצם אומר הוא שיש תפילה כמו זו שמוזכרת בספר הכוזרי, במאמר השלישי. כשהחסיד אומר את כל הברכות של קריאת שמע, הוא עובר סקירה של כל הנבואות ושל כל הצהרות האמונה הגדולות. ואז, כשהוא עומד להתפלל מתוך ההכרות האלה - הוא ראוי להיות יהודי.

אבל התפילה השנייה, המיסטית - שמתחברת לרעיונות של המקובלים על הרצון הכללי ועל תפילת העולם וכו' - איננה משהו שבהכרח האדם בעצמו פועל. הפעולה שלו לא מסתכמת במכלול הנפש שלו, אלא זוהי פעולה יותר הווייתית שבה האדם קושר את עצמו למשהו גדול יותר.

הרב מומי: כן. תאר לעצמך שהיית עכשיו בעזה לפני תדריך יציאה למבצע כלשהו. המג"ד קורא בקשר ואומר: 'תחנות ארי, כאן קדקוד. התגייסנו כולנו למשימה לאומית. עם ישראל מאחורינו... וכו'. הרי קורה כאן משהו. הגדוד כולו באיזושהי התגלות של מאוויי לב מאוד גדולים, של מסירות נפש לכלל. אתה יכול לאטום את הלב שלך מזה, ואתה יכול להיפתח לדבר הזה. הוא קיים כרגע. אם אתה נמצא שם, אתה הופך להיות אדם אחר.

אם אתה נמצא שם, מוקף חיילים וריח המוות עולה באוויר עם תחושת האחריות הגדולה ומשק כנפי ההיסטוריה מורגש, זה אפשרי.

הרצון לפי הרב קוק הוא שבמהלך התפילה בכוונה האדם מעלה את הרצון שלו לרצון יותר כללי, יותר רחב ויותר הווייתי.

אבל הרעיון הזה, עם כל הכלליות שלו, סילק על פניו את ה"מישהו" האלוהי, את ה"ידיד נפש אב הרחמן", מתוך התפילה הקווקיסטית, ומצד שני זה התרומם והתנשא, ואולי זלזל, בזוטות של החיים - כפרה שכבר אינה חולבת, בכפתור החסר, בשרוך, ואולי גם בנו. שהרי, מה יותר חשוב משיבת ישראל לארצו? מה יותר חשוב מעליית העולמות, מתשובת העולם, מהתיקון הכללי? בסוף נשארתי עם משהו מאוד גדול, שהתרחק מדי ואיבד קשר מהממשות של החיים שלנו כאנשים קטנים.

מעניין אותי אם תוכל להתייחס גם לדעות הקדומות האלה שמסתובבות בעולם סביב הסוגיה הזאת, וגם להסביר את זה לאיש פשוט, שקורא את העלון הזה אחרי שאכל טשולנט...

הרב מומי: כשנכנסים לשאלה הזאת צריכים לדעת שתי הקדמות קצרות.

קודם כול, יש שאלה גדולה שנתונה במחלוקת בין הרמב"ם לרמב"ן: מהו מקור התפילה בחיי הרוח האנושית? הרמב"ן אומר שהתפילה באה ממקום של זעקה וצעקה. התפילה נולדת מתוך קושי. אולם מי שמחפש רק תפילה כזאת לא ימצא אותה אצל הרב.

את זה ומבקש את זה, וכל הבקשות הן בעצם היבטים שונים של הרצון לגעת בשפע האצילי הזה.
הרב מומי: נכון. ואני חלק מהשפע הזה.

עילוי הרצון ומצבי קיצון

הבעיה בתפילה של הרב זה שהיא תפילה לתלמידי חכמים ולאנשים טובים. לתלמידי החכמים יש תובנות ומחשבות שהם צריכים להשריש בנפש, והאנשים הטובים מביטים על המפעל ולא רואים את כל זיהום האוויר והאינטריגות של ועד העובדים ואת המרמור על פערי השכר, אלא את הברכה שמביא המפעל. אבל אדם שחויית החיים שלו היא של חטא, של ריחוק, של פגימה, של החמצה, של שעמום, של תוהו ובוהו, איך הוא יכול להתחבר לתפילה הזאת? אם נחזור לתפילה של רבי נחמן, חלק מהסיבה שזה תופס היא כי הנמען באמת חווה כישלון, וחווה תסכול. איפה זה נכנס פה, אם זה בכלל נכנס?

הרב מומי: זוהי באמת עבודה אחרת. גם התפילה שבפרק ב של הספר, תפילה פרטית, היא תיקון או גאולה עבור אדם שהמפה שלו היא המפה של הרב. מה שהזכרת אצל רבי נחמן זה לא מתחיל מהתפילה. התפילה שלו היא תוצר של העולם הרוחני שלו. ככה לפחות זה מוצג היום. העולם הרוחני, השאיפה הגדולה לתיקון, הם שפה אחרת לגמרי, מונחים על מפה אחרת, וממילא גם הדימוי האלוקי הוא אחר. כך שגם התפילה בעקבות זאת היא אחרת.

זה ברור, אבל לדעתי ההבדלים לא מתחילים בעולמות רוחניים שונים ששוכנים זה לצד זה. אולי רק בספרייה הלאומית... אבל בסופו של דבר, האדם הקטן, "לקוח הקצה" של עבודת ה', יש לו הרגשה שקורמת אפילו להשקפה. אולי זה כן קשור לתפיסה שאיתה הוא בא. אבל גם אם כן, זה קשור לנטייה המחשבתית שלו. האם התפיסה שלו כלפי המציאות היא עיין טובה והצלחה ושגשוג, גם אם יש נפילות קטנות? או שהחוויה שלו היא מלכתחילה אחרת.

הרב מומי: אני לא מסכים. הוויכוח שלנו הוא לא פסיכולוגי. הוויכוח הוא מה אתה רואה בסוף. מופע הקדושה המדהים - איפה הוא יופיע? מה הרב קוק יגיד על זה ומה חסיד ברסלב יגיד על זה. מהם השמיים שלך? עוזב את השאלה "האם אתה ביום טוב או בנפילות?" - לכולם יש נפילות. השאלה היא מה השפה ומערכת המושגים הרוחנית. אם אתה עסוק בתיקון הפרטי שלך בלבד ובעבודת ה' האישית וזהו גובה השמיים שלך, הבקשה תהיה להתרומם מהחטא ולהינצל מה"חיצונים". אם אתה מבקש לתקן את העולם ולהביע את הרצון הכולל - זוהי הרגשה שונה

אם אתה עסוק בתיקון הפרטי שלך בלבד ובעבודת ה' האישית וזהו גובה השמיים שלך, הבקשה תמיד תהיה להתרומם מהחטא ולהינצל מה"חיצונים". אם אתה מבקש לתקן את העולם ולהביע את הרצון הכולל - זוהי הרגשה שונה

אבל בסתם יום של חול, סתם אדם פשוט, בתפילה באיזה שוק שהוא עצר בו על הדרך - מה הוא עושה?

הרב מומי: הוא מדמייך. הוא שווה לפני התפילה. אם הייתי רוצה להעביר צוואה אחת לילדים שלי, דבר אחד מכל התורה כולה שעליו ימסרו את הנפש - הייתי בוחר בהכנה לתפילה. אני מאמין באמת שתפילה בנוסח של הרב, עבודה שמחברת את האדם לתנועת חיים גדולה יותר, תלויה בשאלה אם אני מקדיש לזה הכנה. אם אדם מכין עצמו לתפילה ולאחריה מגיע תפילה מכוונת, כל עבודתו בחיים משתנה.

הדרכה מעשית לתפילה כללית

מה כוללת ההכנה? אנא נסה להיות כמה שיותר פשוט וברור ומינימליסטי.

הרב מומי: אתה מדמייך את טוב הלב, אולי את הטוב האלוקי של ההורים, של הסבים והסבתות... אולי אפילו של המפעל שאתה עובד בו, איזו ברכה הוא מביא לעולם. כל זרם חיים מאיר, שבשפה פנימית יותר נקרא לו האצלה אלוקית - אתה יכול על ידי הדמיון להתחבר אליו. כל אחד מאיתנו חווה את הדברים האלה - טוב, אהבה, חסד, גבורה... חווית את הדברים האלה בחיים, והם בתוכך. הם בעולם.

אני אנסה לומר את זה במילים שלי. נניח שאדם עומד להתפלל בשוק, והשמש בדיוק שוקעת. הוא יכול להרהר בטוב הלב שלו ושל הוריו או אבות אבותיו, ולחוש דרך זה איזושהי חמימות יהודית ואנושית, איזושהי אכפתיות עמוקה, ומבעד לזרמים הקטנים האלה להיתפס אל האור הגדול של האהבה והחסד העליונים ולהישטף בתוכם.

או שהוא מתבונן באיזשהו היבט של התיקון הכללי - למשל, אתה אמרת מפעל - אולי זה מפעל לנעליים או לשבכים או לטילים - אבל בכל מקרה הוא יכול לחשוב על התיקון הזה. אם יש רפ"ב של הרב, יש גם תיקון הכללי של הרב... שזה לא רק עשרה פרקי תהילים, אלא להשתדל לראות את התיקון הכללי של כל תופעה, איך היא מוסיפה בריכה לעולם. ודרך המחשבה הזאת, מה בעצם קורה? הוא מתחבר לזרם של ברכה או של אהבה שיש בעולם.

אבל מה הקשר בין זה לבין תפילה?

הרב מומי: הקשר הוא שהאדם רוצה את זה. וכשהרצון הגדול והטוב והמשמח הזה שנגענו בחלק ממנו, כשהוא מופיע בצורה שלמה - אזי יש בריאות בעולם ויש שמחה בעולם, וצדק וקדושה וכו'. אני נשאב לזה, אני רוצה את זה.

האדם מתחבר לטוב כללי, ודרך זה הוא מקווה שהטוב הזה יתרבה בעולם. הוא רוצה

מערכת הפצת מסרים המתקדמת ביותר בישראל!

שירותי פיתוח בוטים ואוטומאציות

072-330-6060

www.meserGO.co.il

לפתיחת חשבון ללא התחייבות

שמואל: אני חשתי את הנושא הזה גם בתחום הלאומי. את עריכת הספר סיימתי בתוך המלחמה, בין רעמי התותחים כפשוטו. היו ימים שהרגשתי בהם שפוף ושבור אחרי שכמה חברים לפלוגה נהרגו, ואמרתי לעצמי: עכשיו צריכים להתחזק בגבורה, וזוהי הגבורה – להתחזק באידיאלים האלוקיים. הבנתי שצריך לקחת את המושגים הקלאסיים של עבודת ה' – של התלהבות, גבורה, חסד וכן הלאה – אל המישור הכללי. אך לא באופן שרומס את האדם הקטן שבקצה. זו סיטואציה שבה הרעיונות של הגבורה הגדולה, הכללית, עזרו לך להתמודד עם מצב קשה ממשי.

אֵלוֹהוֹת שמתגלה בסוציולוגיה

שמואל: אתה מרגיש שאתה מתכלל בכלל ישראל. כל המושגים הגדולים והגבוהים האלה, דווקא בעומק הקטנות הם הרבה יותר חזקים, מאשר כל מיני חיזוקים קטנים כאלה שבסופו של דבר משאירים אותך כלוא באישיות הפרטית והקטנה.

הרב מומי: כששואלים אותי איזה מהפרקים הוא האהוב עליי ביותר, אני עונה שהתשובה תלויה ביום שבו נשאלה; כלומר באיזו תקופה. בזמן הזה, של המלחמה, יש בפרקים האלה שבסוף הספר גם עבורי מבט כללי על הדור והתקופה.

הפרק "בורא נפשות רבות" עורך השוואה כללית בין רעיונות מתוך תורת הרב לצד מבנה הנפש של בעל ה"תניא", שבעקבותיו צעד ככל הנראה הרב. התורה של אדמו"ר הזקן מדברת על ניגודיות, על מבנה דיכוטומי בנפש הפרטית, והרב קוק יישם את הרעיונות הללו על הסדר הלאומי. אצלו 'הנפש האלוקית' ו'הנפש הבהמית' הופכות ל'אידיאה דתית', 'אידיאה אנושית' ו'אידיאה לאומית'. אבל שם, במישור הכללי, האופן שבו החלקים מתיישבים זה עם זה אינו "מאבק" כמו בניסוח של בעל התניא (אפילו מאבק שבסופו אתה הפכא), אלא יש שאיפה לשיחה הרמונית – להתאחדות שיש בה הפריה ודאגה הדדית.

אני חושב שבתקופה שלנו, גם במלחמה וגם ביום שאחרי המלחמה, הדבר הזה בעזרת ה' יגיע. הרעיונות הללו נותנים לי שאר רוח ושאר כוח. אני רוצה לראות את כל הזרמים והכוחות שמופיעים בעם שלנו בתור מופעים אלוקיים של המידות האלוקיות, שמופיעות דרך המישור האנושי. אֵלוֹהוֹת שמתגלה בסוציולוגיה. כל הזרמים שמתקוטטים בעם שלנו נדרשים זה לזה כדי להפוך למשהו גדול יותר. האופן שבו הדברים מתרחשים הוא פלא – אבל זה אמור להתרחש. הנפש היא פלא והדור הוא פלא.

אם אני מנסה לפשט מעט את הדברים שאמרת: בספר ה"תניא", מבנה הנפש מאוד דיכוטומי; יש 'נפש בהמית' ו'נפש אלוקית', והשאלה מי הוא ה"אני", מיהו המודע והחושב, איננה ברורה מספיק. אנחנו כל הזמן בכפייה מאוד גדולה, כמו אדם שמחזיק אסיר מסוכן או כלב גדול מרוסן שרוצה לנשוך. כל הזמן צריכים להיות מודעים אליו ולרסן. יש דברים שמדי פעם מרגיעים אותו, כמו תפילה והתבוננות, אבל באופן כללי צריכים כל הזמן להחזיק אותו במשמר. האדם הוא כמו לוחם שצריך כל הזמן להחזיק את הכלב הרע הזה. זו העבודה שלו – לרסן את הכוחות הללו וכולי האי ואולי הוא יזכה להעלות אותם.

אבל כשאנחנו ניגשים אל הרב, גם אם אנחנו מוצאים פסקאות על הנפש האלוקית והנפש הבהמית ב"אורות הקודש", לא נראה אותן בתור שתי קומות, אלא בתור גרעין ומעטפת. וגם אז, הרב ידבר כל כך הרבה בשבח הבהמיות, על הצדדים החיוביים והאינסטינקטיביים של התכונות החייתיות, עד שלא כל כך ברור שמדובר באויב. נראה שהרב לא היה אומר משפט כמו הסיסמה של חב"ד: "מה שאסור אסור ומה שמותר מותר".

הרגשה שונה. ואילו אם זה לא מסתכם רק בלקום מהנפילות – למרות שגם זה קיים אצל הרב והקדשתי בספר פרק שלם לאתגרים של חיי היומיום – התמונה היא שונה.

מעניין שהשאלה הזאת, איך אפשר להתפלל לפי הרב, הדליקה אותי והדליקה גם אותך.

מה נשתנה בדור הזה

שמואל: בתור עורך ספרים, אני אוהב לשאול מחברים: מהו הפרק האהוב עליכם בספר שכתבתם? או בדרך אחרת: מהי נקודת הראשית שממנה שאר הדברים מתפצלים או שסביבה הם נארגים.

כשאני שואל את עצמי את השאלה הזו, בתור עורך הספר, אני חושב שהפרק האהוב עליי הוא הפרק על מבנה הנפש. למעשה אלו שני פרקים, אחד שנקרא "בורא נפשות רבות" והשני נקרא "סדר ושיטתיות בעבודת ה'".

כמעט כל פרק מתחיל בסיפור. לכאורה זהו גימיק שמטרתו לתפוס את הקורא, אבל פעמים רבות דווקא הסיפור מכיל את הליבה של הפרק. הפרק מתחיל בסיפור על שאלה ששלח הרב אלישע וישליצקי זצ"ל לרב יהושע שפירא כשהתחילו כנסי "בכל לבבך": האם עבודת ה' בדורנו זה כמו ירחי כלה וימי עיון שהיו בקרקוב, וילנה, ג'רבה וברוקלין, או שיש איזשהו שוני? האם משהו בתחומים אלו של תפילה, תשובה וכן הלאה השתנה בעקבות שיבת עם ה' לארצו, או שזה אותו הדבר? לא יכול להיות שאתה לא מתייחס לזה. אני חושב שהתמיהה הזאת היא מאוד חזקה. אבל התשובה אליה היא לאו דווקא משהו שרומס את העבר.

הנושא של הפרק הזה הוא "סדר ושיטתיות בעבודת ה'": האם עבודת ה' היא כמו קצירה בקומביין, עבודה במקביל וביישור קו, או עבודה בטור, דרגה אחרי דרגה?

למעשה השאלה פה היא לא רק "האם עדיף להיות משוגע יצירתי או נגזר עלי להיות יקה כבוי?". השאלה היא "כיצד מתהווה חשיבה?": האם חשיבה פועלת בצורה של הקדמות וניתוח שמוליד מסקנות, או שהיא מתהווה בהברקות שבהן אני מרגיש משהו, גם אם הוא לא ברור עד הסוף וגם אם הוא נשען על מידע חלקי, אבל יש לי טביעות עין של אורח לרגע. אלו שני כישרונות רוחניים שונים.

הרב מומי: אכן כן ולא רק בתחום הרציונלי אלא גם בתחום האמוציונלי. כיצד שם מתהווה התפתחות? האם יש בה שיטתיות שמחייבת סדר מסוים, למשל זהירות ואחריות, ואחריות פרישות; סדר מרע ואז עשה טוב וכו'? או שלכל צדיק וצדיק יש לו ערך משלו?

אבל רוב הסיכויים שלא הייתי שואל אותו כלום, הייתי רק מסתכל עליו מתפלל או לומד, ושומר את התמונה הזאת אצלי בלב – והולך עם זה הלאה.

הרב מומי: הספר נקרא "ראה פניך", ויש בכריכה שלו את תמונת חדרו של הרב עם שולחן הכתיבה שלו.

רצייתי לשים שם בהתחלה סיפור, שבסוף לא נכנס. בנגי' לויץ, הבן של הרב חיים יעקב לויץ, סיפר שאבא שלו היה חברותא עם ר' שלמה זלמן אויערבך והם למדו ביחד גמרא. כשהם הרגישו קצת חולשה ורפיון בלימוד ורצו להתעורר קצת, הם רצו לחדר של הרב קוק והציצו דרך חור המנעול לראות אותו לומד, קיבלו את הכוח וחזרו ללמוד. אז אתה הולך בדרך של גדולים...

לפני הרבה שנים הייתי נוסע ללמוד תורה בירושלים, ואחרי זה לא היה איך לחזור. הייתי נשאר לישון שם על איזה מזרן ובבוקר הולך להתפלל ותיקין עם הרב מרדכי אליהו. אבל כל התפילה לא הצלחתי להתפלל; הייתי רק מסתכל עליו. ראיתי שפניו להבות, וכולו אש לבנה. הרב מומי: זה בסדר שנחתום כאן? אני הולך להכנה לתפילה...

הלכה להרגשה

אם אנחנו מסכמים, הרב מומי מגיש לנו פה אסופה ארוכה ועמוקה של התבוננויות וניתוחים מתוך כתבי הרב, כאשר העיקר הוא העבודה הפנימית ובירור המחשבה, אבל המפתחות שבאמצעותם אנו נכנסים לכל הסוגיות הללו הם עבודת ה' שהכרנו בעבודה הדתית הרגילה. מצד אחד אנו רואים כיצד כל המושגים מתעמקים, מתרחבים ומתרחבים והופכים הרבה יותר גדולים וזכים; ומצד שני הכול הופך לחלק מעבודת ה'.

הרב מומי: יש גם פרק שלם על עולם החולין ושמור – הלקוח מפסקה של הרב – הוא "האקורדים של המוזיקה הקדושה". הפרק מתאר כיצד הרב קוק ראה את הנושא של העלאת הניצוצות, שהוא נושא ידוע, ואיך הוא נתן לו כאן בארץ ישראל משמעות של היחס לעולם המותר והחולין.

דיברנו גם על תפילה רמב"מיסטית בסגנון של עבודה לעומת תפילה בנוסח הרמב"ן ורבי נחמן וגם על תפילה מיסטית (לעומת "תפילה רציונלית") שעניינה הוא חיבור לזרמי האצילות שנמצאים בעולם, זרמים שהם קרובים אלינו ויש לנו אחיזה בהם. אלו לא רק עיונים במשנתו של תורת הרב, אלא גם הדרכות לעבודתו של האיש הישראלי.

הרב מומי: זה מתחיל במפת המושגים הזו, אבל בפועל, כשאדם הולך להתפלל – אי אפשר לקפוץ לגובה שכזה. יש להתחיל מהכאב הקטן, מהבקשה לסליחה ולרפואה; ומתוך מהכאב הזה – כשאדם באמת חפץ בכך ושוהה באופן עמוק – אפשר להגיע בסוף לגודל הזה, לקרבת ה'.

בסופו של דבר, הסיפור פה היא התורה של הרב. אני מאמין שהיא באמת תורה גואלת. זהו תדר אחר מעט מהתדר של החסידות, למרות שאני מאוד אוהב חסידות ועוסק בה ומלמד אותה שנים רבות. לכן שווה גם להשקיע בלימוד שלה וגם ביכולת לתרגם אותה "הלכה למעשה" – או מדויק יותר: "הלכה להרגשה", אם אפשר לקרוא לזה כך. הרעיונות הללו מאפשרים לנו להישאר בתדר גבוה גם בתפילה וגם במשפחה או בצבא, בבריאות הטובה והשמחה שלנו כאן, עם כל הקשיים שיש בזה.

שמוראל: הבעל שם טוב אומר ש"תורת ה' תמימה", כי לא התחיל בה אדם מעולם. לפעמים אני חושב שאפשר לומר מעין זאת גם על "תורת ה'" של הרב. יש עוד כל כך הרבה להפוך בה מכל מיני זוויות – והספר הוא מעין הצצה למה שעוד אפשרי. ■

ממילא, גם אם אתה משתמש באותם מושגים, הגישה שלך כל כך מלאה בחמלה וחיות. אתה לא שונא את הנפש הבהמית.

הרב מומי: אצל אדמו"ר הזקן, גם אם אתה מצליח "להתהפכא", להפך את הכוחות הבהמיים ולהפוך אותם לחלק מהאישיות של הקדושה – ניצחת את האויב ואין לך יותר שניות. אצל הרב, לעומת זאת, זוהי עבודה של שלום. שלום הוא לעולם עבודה של שיחה דיאלוגית בין הכוחות השונים והיכולות השונות, שביחד יוצרים שלם משכנע וגדול יותר, שהוא באמת אלוקי – באמת פלא. אבל אכן תמיד קיים חיכוך מסוים, איזושהי הפריה. אינך רוצה למחוק את הדיאלקטיקה הזאת.

זה 'אנחנו או הם', או 'באהבה ננצח'?

אבל – ואנא ענה לי בכנות – האם הגישה הזאת לא הופכת אותנו למעשה לבלתי מסוגלים לניצחון? האם הגישה של "באהבה ננצח" – שנובעת מזה שאין לך רע, אין לך אויב, אין לך משהו דיכוטומי הופכי – הוכיחה הצלחה? אם אתה לא תגיד משפטים כמו "או אנחנו או הם" – אתה מעכב כל הזמן את היכולת להילחם וכל שכן את היכולת לנצח.

הרב מומי: היית רוצה שתהיה כל כך קשור לאשתך עד כדי כך שהיא כבר לא תהיה? ודאי שלא. תמיד יש את השניות הזאת שבין היסוד הזכרי והנקבי.

אני רוצה להפוך את התמונה. אני רוצה לשאול אותך שאלה. אם היית פוגש היום את הרב קוק, אם הייתה לך רבע שעה בחדר שלו, מה היית שואל אותו? מה היית רוצה לדעת ממנו?

אני חושב שהייתי מדבר איתו על דברים אחרים לגמרי. הייתי מתאר לו איך נראים החיים שלי אחרי שיצאתי מהישיבה. אני עובד, וגבאי בבית כנסת וטרוד בהמון שטויות. הייתי אומר לו: תמצא לי דרך לעבוד את ה' לפי מה שלימדת. זה לא "חכמה" לעבוד את ה' בבית הרב, בהיכל החכמה, בעולם האצילות. אני לא מכחיש את עולם האצילות הזה, אבל הוא לא יורד עד לעשייה שלי. הייתי אומר לו: תן לי דרך.

דמיונובע
להקשיב לאין סוף שבתוכי

יום פתוח בזום

יום ג' 10.9.24,
ז' באלול תשפ"ד
בשעה: 20:30

—
להיכרות עם שיטת דמיונובע ותוכנית הלימודים לשנת תשפ"ה

לפרטים נוספים ולהרשמה ליום הפתוח ניתן לטרוק את הקוד, או להכנס לאתר דמיונובע

**עולים
להר הזיתים**
כמיטב המסורת של 'קרן אביה'

**שובו אלי
ואשובה אליכם...**

למלא את החלל

יום שישי - שיחות מרתקות, סיור ותצפיות | טעימות |
קבלת שבת מוזיקלית | תפילות בסגנון קרליבך במצפה
רחבעם | עונג שבת וטיש חסידי מרתק
שבת - תפילות חגיגיות, שיחות,
סיורים וסעודות כיד המלך
מוצש"ק - הבדלה מוזיקלית

**אירוח שישי-שבת חוויתי
פר' כי תבוא
י"ז-י"ח אלול**

תשפ"ד (20-21 בספטמבר)

**במלון שבע הקשתות
בהר הזיתים
מול מקום המקדש**

בהשתתפות לוחמים, פצועי צה"ל
ומשפחות שכולות

ציון חרד

בתמונה עם בנו:
לוחם חטיבת הנח"ל
אורי יצחק, הי"ד

אלידע בר שאול
חוקר, מורה דרך ואיש ידיעת הארץ

ישראל פרנס
הזמר החסידי

ד"ר מרדכי קידר
מזרחן ומרצה

הרב ליאו די
ששכל את רעייתו לוסי
ובנותיו מאיה ורינה הי"ד

הרב יגאל שפרן
רב קהילת מרחבים,
ופרופ' מרצה לאתיקה רפואית

לע"נ אביה יהושע ז"ל גולדברג

חונטת:בורס

להזמנות: ריבקי - 050-9287878 | rivkisb@gmail.com

שבת הצדעה ללוחמי צה"ל, חיזוק לפצועים, חיבוק למשפחות השכולות בתפילה לשחרור החטופים

הסעות בהרשמה מראש | מס' חרדים מוגבל | פניסין מלא | כשרות למחדרין

בתפקיד: * פרסומי ישראל * התכנית נעושה לשיעורים מ.ל.ח. האירוע מאובטח וממומן עם כוחות הביטחון | הסיוע כפופים למסג האויר

הרב שבתאי סלביצקי

התנצדות

כשהכרעה בגמר

71:0

הופכת לתיקו 0:0

מה אתם חושבים, גרעין תמר מאובן הצליח לנבוט
מחדש אחרי אלפיים שנה, ואנחנו לא נצליח
לצמוח ולעלות על המסלול של אלול? < אם חברי
הסנהדרין, המולטי-חכמים בעולם, לא מוצאים שום
נקודה של זכות לנידון, כנראה שהזכות שלו נסתרת,
אווה נסתרת – אבל בוודאי ישנה שם... < רבי
שמואל בצלאל לא נהיה פתאום עניו מול הציבור;
הוא רק רצה ללמד אותנו תשובה לשאלה פשוטה:
איך עושים תשובה

לחיים, אחיי רועיי, חודש אלול טוב, משמעותי ושמח!

כשעורכים חשבון נפש בחודש הזה, טבעי שמתעוררים בנו רגשות חרטה ורצון לשוב אל ה'. רגשות אלו, כשהם מתעוררים במינוח הנכון, בזמן הנכון ומסיבות נכונות - תועלת גדולה בצדם. **ההבנה ששגיננו, ושיכולנו להיות במקום טוב יותר, היא הזרע ממנו נובט תהליך חיובי של שינוי, תיקון ותשובה.** היא המניעה ומדייקת תנועה של צמיחה והשתפרות, כיוון שההווה עדיין איננו המצב הרצוי ואינו ממצה את מי שאנחנו יכולים להיות.

פרשת שופטים היא הפרשה איתה ניכנס לחודש אלול ולימי הרצון, ויש לה מסר חשוב ויסודי מאוד ליצירתו של כל תהליך לתיקון אישי, כך שאכן יצליח וישיג את מטרתו ויעדיו.

הפרשה המתחילה בציווי "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך..." ושפטו את העם משפט צדק", עוסקת רבות במצוות הדיינים.

הלכה מפורסמת בדיני הסנהדרין היא דינו של רב כהנא, ולפיו **"סנהדרין שראו כולם לחובה - פוטרים אותו"**. כלומר, אם כאשר דנו משהו בעוון המחייב אותו מיתת בית דין, נחלקו הדעות לגבי הרשעתו אלא שהיה רוב מספיק כדי לגזור עליו עונש מוות - ממייתם אותו; אך אם חברי הסנהדרין כולם סברו פה אחד כי יש להמיתו, **ההלכה היא ש"פוטרים אותו"!**

כולם שואלים: מה ההיגיון מאחורי הדין זה? והרי לכאורה הרשעה פה אחד חזקה ומחלטת יותר מהרשעה על בסיס רוב בלבד. וכי דווקא הנחיצות של כל חברי בית הדין בעניין הרשעתו של הנידון וחיובו בעונש מוות, הופכת את הקערה וממלטת אותו מהעונש?! כצפוי, ישנם הסברים שונים בכך, וביניהם ביאורו של המהר"ץ חיות שזה עיקרו:

נאמר בתורה "והצילו העדה", ומכך לומדים שעל הדיינים מוטלת החובה לנסות ולהציל את הנאשם מאשמה, אם רק יש אפשרות לכך, כמובן. לכן, אם למרות ההוראה הזו לפשפש ולחזר אחר זכותו של הנאשם - "ראו כולם לחובה", מתעורר החשש אולי הדיינים התרשלו **במלאכתם ולא עשו מספיק כדי להציל את הנאשם**. אחרת, איך ייתכן שלא נשמע ולו קול אחד בודד שלימד עליו זכות וסבר לפטור אותו? ובכלל, כדי להגיע לבירור וליבון אמיתי של כל דין או סוגיה שהם, מוכרח שיהיה איזה שהוא צד אחר, קול נוסף שיציע הסתכלות אחרת על הדברים. **ואם אלה חסרו ומשום מה "ראו כולם לחובה", מכלי יוצא מן הכלל, אין מנוס מלפטור את הנאשם.**

אגב, רבי שמחה בנוים מפשיסחא הסביר כך את האמור בתפילות הימים הנוראים: "באין מליץ יושר מול מגיד פשע, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט". לכאורה, איזה "דבר חוק ומשפט" יש לקב"ה לומר כאשר "אין מליץ יושר" בעדנו? זה הרי מצב בעייתי מאוד, ומדוע שיזכה אותנו מול ריבוי הקטגורים ומגיד הפשע? אלא שבמצב זה יש לקב"ה לפעול על פי הדין הנזכר - "סנהדרין שראו כולם לחובה, פוטרים אותו". ממילא, אם אין "מליץ יושר מול מגיד פשע", הרי שעל פי "חוק ומשפט" זה יש לקב"ה "לצדקנו במשפט"... אבל על ההסבר זה בדין "סנהדרין שראו כולם לחובה" התפלא הרבי זי"ע (אוצר לקושי שיחות, פרשתנו): הרי דרישות הסף לסנהדרין קטנה שדנה במחויב מיתה, וביתר שאת בסנהדרין גדולה של שבעים ואחד, היו מחמירות ביותר. כך כותב הרמב"ם בהלכות סנהדרין: **"אין מעמידים בסנהדרין בין בגדולה ובין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגים בחכמת התורה, בעלי דעה מרובה..."**. וכמובן, לא רק החכמה מצויה אצלם אלא גם רגישות ורחמים, שבגלל זה לא ממנים ביניהם לא סריס ולא זקן מופלג "שיש בהם אכזריות".

אם כן, איך יעלה על הדעת שחברי הסנהדרין נחפזו מדי בדינו של אדם והתירשותם היא שהביאה אותם לפסיקה פה אחד שהוא חייב מיתה? האם נחשוד בהם שלא קיימו ח"ו כראוי את מצות התורה לחזר אחרי זכותו ולהציל אותו?

אין ספק שמההוא אחר עומד מאחורי הדין שכש"ראו כולם לחובה - פוטרים אותו".

במרכז לחקר הרפואה הטבעית על שם לואיס בוריק

ב'הדסה' שבירושלים, עוסקים, בין השאר, בחקר צמחי מרפא מאזור המזרח התיכון. כיוון שחלק מן הצמחים הללו כבר אינם קיימים, הרי שהעבודה מתמקדת באיסוף מידע היסטורי אודות השימוש שנעשה באותם צמחים על ידי העמים שישבו באזורנו בימים עברו. בין צמחי המרפא הללו כלול גם התמר, אלא שהזן הרפואי שהיה קיים בארץ בעבר כבר נכחד מן העולם. אולם באחד הימים, לפני כעשרים שנה, נודע לד"ר שרה סלון מ'הדסה', כי בזמנו נמצאו לשנת 65 לספירה, ומאז נשמרו באוניברסיטת בר אילן. ד"ר סלון פנתה לפרופ' מרדכי קילס, מנהל היחידה לארכיאולוגיה בוטנית בבר אילן, וביקשה ממנו כמה זרעים על מנת לנסות ולהנביט אותם. תחילה זלזל פרופ' קילס ברעיון וביטל אותו כליל, אבל לאחר התעקשות הסכים קילס לספק לה שלושה זרעי עץ תמר, מתוך מחשבה שכל עמלה יהיה לשווא.

את זרעי התמר הביאה ד"ר סלון לד"ר איליין סולוויי מקיבוץ קטורה, הנחשבת מומחית לגידול צמחי מדבר, שגם היא הייתה ספקנית לגבי הצלחת ההנבטה. הזרעים שכבר היו כמעט כבני אלפיים, היו 'מתים' לגמרי. מכל מקום, הזרעים הושמו במים חמימים ואחר כך הוטבלו בחומר המסייע לצימוח שורשים וגם בדשן אורגני עשוי מאצות. בחורף תשס"ה נזרעו הזרעים בעציצים חדשים, חוברו למערכת ההשקיה והונחו בחדר מבודד. **שבעה שבועות לאחר מכן נבט אחד מהם, להפתעתה והתרגשותה הגדולה של סולוויי. השתיל כונה - איך לא - "מתושלח..."**, על שם שיאן תוחלת החיים מאז ומעולם, אשר חי כמעט אלף שנה. מאז גבה התמר והתפתח, והתקווה היא שבאמצעותו יחשפו סודות מן העבר.

לענייננו, הרבי מסביר הסבר נפלא שמסר יסודי בצדו: אמנם בית הדין מצווים "והצילו העדה", אך גם כאשר הם נאלצים להכריע את דינו של אדם לכף חובה ולהמית אותו, גם אז מתקיימת שליחותם. כי כשביית דין מענישים משהו, אין זו נקמנות חלילה אלא תיקון עבורו. וכפי שלימד הבעש"ט, התורה אינה נפרעת מהאדם מתוך רצון לסגור אתו חשבון, אלא מתוך כוונה להעמיד אותו במקום טוב יותר ולהביא אותו אל תיקון נפשו.

אולם, כדי שהעונש יביא את האדם לשנות את אורחותיו ויהווה מזור לנפשו ותיקון לנשמתו, חייב להתקיים התנאי הבא: עוד נותר אצלו איזשהו טוב שממנו יוכל לצמוח השינוי המיוחל. חייבים משהו להיאחז בו, גרעין של טוב שיוכל לצמוח לאילן גדול, כאשר העונש הוא רק שלב ראשוני בדרך להצמחתו ומשמש כאמצעי על מנת לעורר אותו. כמו אותו גרעין תמר שנדמה היה שכבר אבדו סיכוייו, אך התברר שאפשר להנביט אותו ולהצמיחו. וכידוע, עם ישראל נמשל לזרעים - "זורעתיה לי בארץ", ונמשל לאילן - "כי האדם עץ השדה".

זו בעצם הייתה מלאכתם של חברי הסנהדרין: **היה עליהם למצוא איזה צד של זכות, נקודת אור, באישיותו של הנידון, ורק אז הענישה הייתה מהווה כפרה למחויב בה ומשיגה את מטרתה - תשובת החוטא.** וכמו שאומרת הגמרא במסכת מכות על הכתוב בתורה "ונקלה אחיך לעיניך": כיון "שנקלה" הרי הוא כ"אחיך". כלומר, המלקות והביזיון שהתבזה החוטא, גורמים לו לשוב להיות "אחיך" בתורה ובמצוות. הם מביאים אותו לידי תשובה ומהווים לו כפרה.

אבל, אם "ראו כולם לחובה" - אף אחד לא הצליח למצוא לימוד זכות על החוטא, "פוטרים אותו" מבלי עונש, כי העונש לבדו לא יועיל... שום דבר טוב לא יצמח מענישה כשלעצמה, כזו שאין בצדה אמונה ביכולת לחולל שינוי.

אם לחדד יות: מהותו של יהודי, כל יהודי, היא נשמה אלוקית וטוב צרוף. וגם כאשר הוא מתדרדר רוחנית ומוסרית ונופל אפילו בעוונות המחייבים מיתת בית דין, בוודאי הטוב עוד קיים בו, כי זו מהותו. הטוב הוא חלק מההגדרה העצמית שלו, והרע אינו אלא שכבה חיצונית שדבקה בו ומסתירה את מי שהוא באמת.

ואם למרות זאת, אפילו חברי בית הדין שהם בעלי מבט פנימי, מופלגים בחכמה ו"מבינים דבר מתוך דבר", לא הצליחו לזהות בנידון צד כלשהו של חיוב וזכות, זה סימן שהטוב שבו כל כך מכוסה ונעלם עד שהעונש לא יצליח להוות לו כפרה ולעורר אותו

בטוב. אם אדם דן את עצמו לחובה פה אחד, כדאי שיפטור את עצמו כליל מכל. אדרבה, יהודי יקר, מצא את החיות - גם אם המועטה - שבזרע שבך, השקה אותו וטפחהו, ואז תראה ממנו אילן נאה, בעל פירות וטעון פירות זכים. פעם אחת, בתקופת הנהגתו של הרבי הרש"ב בלובוביץ', ישבה קבוצת אברכים להתוועדות עם החסיד הרשב"ץ (רבי שמואל בצלאל שפטיל, תלמיד חכם גדול ובעל כשרון, שגם היה המחנך של הרבי הרי"צ בצעירותו), מזקני החסידים. האברכים הצעירים ממש יצאו מכליהם מהרעיונות המעוררים שנשא הרשב"ץ ומהאופן בו הרצה את הדברים.

בשלב מסוים, אחד המשתתפים לא הצליח לכולא את התפעלותו ואמר לרשב"ץ: "ר' שמואל בצלאל, דיבוריך ממש נופת צופים. אתה מדבר דברי חכמה ותבונה, והכל נאמר ברגישות, בחמימות ובהתלהבות... אם יורשה לי", המשיך החסיד והעז, "רצייתי לשאול: האם אתה עצמך שגית פעם בדבר מה? האם נכשלת במשהו, או שעבודתך תמיד הלכה במישרין..."

הרשב"ץ הרהר כמה רגעים, ואז נענה ואמר לשואל בכנות רבה: "אכן, טעיתי. שגיתי בהערכת המעלות שלי!" מיד התעוררה אווירת מחאה מהקהל: "נו, ר' שמואל בצלאל, אל תהפוך עכשיו לעניו ותקטין את ערכך... אך הרשב"ץ מיד הבהיר את כוונתו: "לא הבנתם את דברי. השגיאה שלי לא הייתה במה שמכונה 'הערכת יתר', לא חשבתי שיש לי יותר מעלות ממה שבאמת יש לי, אלא להפך; חשבתי שיש לי פחות מעלות ממה שבאמת חנן אותי ה'! שגיתי בהערכת חסר... אילו ידעתי כמה גדולות הן מעלותיי ויכולותיי, הייתי עושה ופועל הרבה יותר".

בהתוועדות זו נכח גם בנו של הרבי הרש"ב - הרי"צ - ולמחרת נכנס לחדרו של אביו ושיתף אותו בתכני ההתוועדות של החסיד הרשב"ץ, שאביו העריך מאוד, כמו גם בהתרחשות זו בה אמר הרשב"ץ שהוא "שגה במעלותיו" אותן לא העריך כראוי.

לשמע הדברים ניכרה על פניו של הרבי הרש"ב קורת רוח מרובה, והוא הפטיר: "אכן, זו היא דרך החסידות! הכרת האדם במעלות ויתרונות עצמו, היא שורש התשובה!" לחיים, לחיים ולברכה.

לעשיית תשובה. אם כן, עונש זה לשם מה? הלא כדי שהאדם יתחיל במסע אל התיקון שלו, שהזרע יצליח לנבוט, חייב להיות בתוכו משהו שנותר בריא שממנו נוכל להברות את כל גופו... ולכן, כיוון שלא מצא כזה - "סנהדרין שראו כולם לחובה פוטרים אותו".

לאמיתו של דבר, כולנו נמנים על חברי הסנהדרין... הרי הרבה פעמים אנחנו עסוקים בשיפוט. שופטים את החברותא, את המנהל, את בני המשפחה, וכמובן גם את עצמנו. לכן, חשוב שנזכור שתמיד-תמיד, גם כאשר כל חברי הסנהדרין מכריעים לחובה, האמת היא שבתוך תוכו של יהודי - הטוב הוא מהותו. וכדברי הכתוב שגם כש"אני ישנה" - "ליכי ער." - דע לך - אומר כל יהודי לריבונו של עולם - שעודני עומד באהבתי אליך גם אם משום מה הדבר עדיין אינו ניכר על פני השטח.

נאמר באיוב: "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם יושר - ויחוננו". רבי נחמן מברסלב אמר דבר נפלא על פסוק זה: מה הפירוש "מני אלף", שפירושו מתוך האלף? אלא שאלף המקטרגים הם עצמם הפוכים ונעשים מליצים לזכות על ידי המלאך הזה - "כי כל מה שמתרבים המקטרגים יותר, הוא המליץ יותר מליץ עליו לטוב". כיצד? ראו - אומר מליץ היושר - למרות שיש עליו כל כך הרבה מקטרגים, כל כך הרבה הסיתו אותו לחטא ולפול ברשת יצרו, עם כל זה יש בו נקודה טובה. כאן הוא עשה מעשה חסד, שם הוא התפלל תפילה זכה בדמעות, ושם הוא הירד במצווה! מיד עומדים כל המקטרגים ומתפעלים: איך הצליח היהודי הזה לעשות טוב ולקיים מצווה, למרות כל המלאכה שעשינו להפילו? איך התגבר על התאוות שירינו כחץ בליבו? זה ממש פלא! וכך, מתוך הקטגוריה שלהם עולה ומזדקרת זכותו ומעלתו! "מני אלף..."

אם אנחנו רוצים לחנך את ילדינו לטובה ולברכה, להשפיע על קרובינו ולשנות כמובן גם את עצמנו, זה יקרה רק אם נאמין תחילה בטוב שבתוכנו. אחרת, גם אם ניסר עצמנו בהלקאה עצמית, התוצאה לא תהיה טובה ומועילה. רגשי אשם הם רק מועקה על הנפש, כל זמן שאין לצדם אמונה

מיועד לגברים ולנשים

איך מתחילים אחרי פסח?

מכללת תורת הנפש ללימודי פסיכולוגיה יהודית מזמינה אותך

יום פתוח להיכרות עם המרצים ותכנית הלימודים

הרב משה גנוט | הרב נעם שפירא | הרב חיים נתיב

מרכז חיבה - ירושלים 📍 יום שני, י"ג אלול, (16.9)
🕒 פתיחת שערים ב- 18:00

הרצאות בנושאים:

- כוחות חדשים: מהיכן לשאוב כוחות נפש בזמן מלחמה
- מעגל האגו: במערכות יחסים
- להתחיל מחדש: תשובה בראי הבעש"ט והקבלה

להרשמה ופרטים: 02-5662323

בראשות הרב גיטבורג

תורת הנפש | כנרת הבעל שם טוב

מקלטים באגות

SH

ריטריט זוגות בירושלים

במלון בוטיק מפנק - הבית הספרדי בלב העיר העתיקה
בהנחיית יונתן ויסכה שומר - יועצי זוגיות ומיניות מרכז כלים שלובים

דווקא בימי המלחמה משקמים ומחדשים את הקשר הזוגי. התחדשות של יומיים הכוללת 6 סדנאות זוגיות המשלבות לימוד מעשי ותרגול חוויתי

15-16/9 יב' יג' באלול (ראשון-שני)
להפגש מחדש
לימוד ותרגול חוויתי המעמיק בתקשורת ובאינטימיות הזוגית על כל רבדיה תרגול זוגי מגוון ויצירתי

23-24/9 כ' כ"א באלול (שני-שלישי)
אמנות המפגש
תרגול מפגש מרתק ומעמיק בכל הרבדים של הזוגיות והאינטימיות בהשראת תרפיית המפגש בגישת הדי שליפפר תרגול של חציית הגשר אחד אל עולמו של השני

* אין לימון ואינטראקציה בין באגות

עלות הריטריט 1,800 ₪ כולל סדנאות לינה וארוחות. *אפשרות למימוש הטבת מילואים.

לפרטים והרשמה בוואטסאפ שילת הפקות © 054-3977033

אין לי מקום

אנחנו מגלים את המהות של המקום ומגלים שהוא שער לחיבור שלך מול עצמך, מול סתיו ומול הקב"ה

"כי זה עלול להיות מבהיל. כשתפגוש את המקום האמיתי שבו אתה נמצא, זה עלול לשלול ממך לגמרי את אותו מקום תדמיתי אוטופי שאתה מנסה לייצר. כשנכנסים לעומק בתהליך, אנחנו מגלים את המהות של המקום ומגלים שהוא שער לחיבור שלך מול עצמך, מול סתיו ומול הקב"ה. כשסתיו מנפצת לך את התדמית, אח

הכעסים והמחשבות שלך, משפטים כמו: 'זה לא הוגן שהיא תמיד קובעת', 'לא בסדר שהיא זרקה לי את המכנס שאני אוהב'... זה המקום שבו אתה באמת נמצא. זיהוי המקום הזה הוא שער מאוד חשוב. 'למה אני צריך את זה?' שאל אבירם. 'כשאתה כל הזמן עסוק במקום התדמיתי הזה של

אני מרגיש שאין לי מקום בקשר הזה", אמר אבירם בכעס. "למה אתה מתכוון שאין לך מקום?" שאלתי. "לסתיו תמיד מותר לכעוס, היא מחליטה על כל דבר בקשר וכמובן שהיא תמיד צודקת. אני מרגיש כל כך חסר קיום בקשר הזה. איך שאני רק מגיב לטענות שלה, היא מיד שוללת את כל מה שאני אומר ומרגיש. אז אם אני לא יכול להגיד את מה שאני חושב או מרגיש, משמע, אין לי מקום בקשר הזה", התלונן אבירם.

"יכול לתת דוגמא?" שאלתי את אבירם. "היא באה אלי בטענות וכועסת עלי שאני לא עושה כלום בבית והכל עליה. אז אני מגיב ואומר לה שגם היא מעצבנת אותי שהיא זורקת לי דברים שאני אוהב בלי לשאול אותי ומחליטה להזמין כל יום את מי שבא לה אלינו הביתה בלי לערב אותי ולהתחשב בי". "ואז מה קורה?" שאלתי. "היא קופצת עלי באנג'י בלי חבל עם סכין בשיניים", ענה בחיך.

"בוא באמת ננסה לבחון את עניין המקום בקשר שלכם. נניח שגילית שסתיו זרקה לך חפץ שמאוד חשוב לך וגילית את זה ביום נפלא שהקשר שלכם בענינים, היא מסתובבת בתחושה שאתה הבעל הכי טוב בעולם והיא כולה שמחה ומאושרת, איך אתה מבטא את הכעס שלך באותם רגעים?" שאלתי את אבירם.

"בניגוד אליה, אני מעדיף לשמור על אווירה טובה בינינו ולא להעכיר אותה עם הכעסים שלי", ענה אבירם. "אז בדרך כלל אתה מביא את הכעסים שלך רק כשהיא מביאה את שלה?" שאלתי. "כן, היא גם ככה כבר הורסת את כל האווירה ופותחת שדה קרב, אז אני מוציא את התחמושת שלי גם. היא נלחמת בי, אז אני אשתוק?" ענה אבירם.

"אבל בוא רגע ננסה להתעכב ולהבין מה זה אותו מקום הזה שאתה מרגיש שאין לך. מקום, הוא שיקוף של העולם הפנימי שלנו. מעין סוג של ייצוג תודעתי, ערכי, רוחני ורגשי. אחד מהיסודות הידועים של הבעש"ט הוא: היכן שמחשבתו של האדם נמצאת - שם נמצא כולו. כשסתיו מכעיסה אותך, אתה פייזת חיצונית נמצא במרחב עם אווירה טובה, אבל המחשבות שלך נמצאות בכעסים שלך. אתה אפילו, קצת שונא אותה", אמרתי לו בלחש בחיך.

"אז מה בעצם המקום האמיתי?" שאל אבירם. "המקום האמיתי שבאמת מפעיל אותך ושם נמצאים

אותה אווירה טובה, אז אתה נזכר פתאום שגם לך מגיע מקום. כשהיא כועסת ובאה אליך בטענות, היא מביאה מקום אמיתי. כמובן שמאוד קשה לך עם זה, כי מאיפה יש לה את האומץ והיכולת להביא כזה מקום? אז גם אתה מביא את המקום שלך בכעסים שלך וככה אתה רומס את המקום שהיא מביאה.

"בקשר הזוגי, כל אחד צריך ללמוד להביא את המקום שלו בלי לשלול את המקום של בן או בת הזוג."

* בהשראת שיטת דמיונובע (מתוך לימודי הכשרת המנחים במכון דמיונובע)

האווירה הטובה ולצדדי הרב המזויפת, אתה מתאמץ לייצר לעצמך מקום, מעין מקום אוטופי שבו אתה חושב שאתה אמור להיות וזה גורם לך כל הזמן לפספס את המקום האמיתי שבו אתה נמצא. אותו מקום אמיתי, הוא שער והוא גם נקודת החיבור שלך לסתיו.

"העבודה שאנחנו עושים פה בטיפול הוא תרגול על מנת להגיע לזיהוי המקום בו אתה עומד. יחד נתאמן ביכולת להסכים לקבל אותך, לא משנה כמה קשה ומכוער יהיה. מתוך תרגול בדמיון, תוכל אחר כך ליישם את זה במציאות בצורה הרבה יותר קלה."

"למה שלא אעשה את זה ישר במציאות?" שאל אבירם.

האם אנחנו לפני קרע בעם? שלא ניתן לאחות?

אין ספק שאנחנו עוברים טלטלה, ויחד עם זאת עם ישראל עבר טלטלות כבדות בעבר והתגבר והמשיך הלאה, ולא רק אלא שבדרך כלל המשברים הולידו קומה חדשה, משגשגת יותר, ביחוד בדור התקומה. הציור של האפשרות הפחות טובה כסבירה יותר הוא טעות חמורה בשיפוט המציאות והתהליכים ההיסטוריים. וזו גם טעות אמונית עמוקה, מפני שאיננו לבד בדרך, אלא הקב"ה מתהלך בקרבנו, ומצוות הבטחון בה' היא מבט ריאלי ומפוכח של עם נצחי שלא מפחד מדרכים ארוכות וכואבות. גם כשהצירים כואבים מאוד, לא נכון לחשוב שהיולדת הולכת למות חלילה. וה' יתברך הבטיח לנו על הגאולה - האני אשכח ולא אוליד? בעזרת השם נמשיך ונתקן כלפי חוץ וכלפי פנים דרך כל המשברים. וכעת אנו נדרשים להיות דרוכים ולהתכונן לפריצה גדולה מתוך הכאב והמשבר.

איך מקיימים את מצוות כיבוד הורים?

בכיבוד הורים לא כל הבנים שווים, לא כל ההורים שווים, ואפילו במשפחה אחת לא כולם מקיימים את המצווה באותה דרך. עיקר המצווה הוא לשרת את הצרכים הגשמיים של ההורים, ומעבר לכך להימנע ככל האפשר מדברים שגורמים להורים עוגמת נפש, ולעשות מה שאפשר כדי לשמח אותם ולגרום להם נחת רוח. ויחד עם זאת, מצוות כיבוד הורים אין עניינה שהבן משועבד להוריו לכל רצונותיהם ממנו ומאורחות חייו, ולכן אם הורים אומרים לבן שהם לא מרוצים משידוך שלו וקל וחומר כאשר הם מבקשים למנוע מלימוד תורה וכיצא בזה, אומרים הפוסקים שאין חובה לקבל דעתם. ובכל זאת חלק מן המצווה זה לעשות את הדברים בדרך הנבונה והמכבדת ביותר, גם כשההורים מבקשים דברים שאין בהם חיוב גמור.

אני כל הזמן נופל בשמירת העיניים, ושוקל כבר להתיימש מהמלחמה הזו.

אני מבין משאלתך שאתה עצמך מסתייג מההצעה שהעלית. הייאוש אינו פתרון, והוא גם לא מביא למנוחת הנפש. השביל הרצוי להתמודד עם הקושי הוא להימנע ככל האפשר מהדברים שמביאים לידי נפילות, וכמו שאנו מתפללים "אל תביאנו לידי ניסיון". ומי שציווה על שמירת העיניים ציווה גם שנעשה תשובה ויתכפר לנו, ורבותינו הדגישו שהתועלת העיקרית היא כשהתשובה נעשית בשמחה. כי העצבות והייאוש הם המצע שהיצר הרע מכין כדי להפילנו ברשתו בפעם הבאה, והשמחה על כך שה' מקרב אותי על ידי תשובה וההשתדלות להימנע מהדברים שעלולים להביא אותי לחטא, הם דרך המלך. ובעניין זה נכתבו הדרכות רבות, וכדאי לכל אחד לקחת את מה שמתאים לו ולאמץ אותו.

ת.ד. 52589 רמת גן < העלון טעון גניזה > karovel.co.il • לתגובות ויצירת קשר qarov.elecha@gmail.com קרוב אליך • לפרסום: 052-4061065

קרוב אליך

ללמוד וללמד

מכללת 'אורות ישראל'
קמפוס 'מורשת יעקב' רחובות

בית הספר המוביל ללימודי תואר שני M.Ed.

תואר שני בשנה אחת בקמפוס!

התוכנית לתואר שני מאפשרת ללמוד לתואר M.Ed. במגוון מקצועות מבוקשים

ניהול וארגון
מערכות חינוך

ייעוץ חינוכי

הוראת מתמטיקה
למסלול העל יסודי**

הוראת היסטוריה
של עם ישראל**

מלגת שכ"ל לזכאים**

לנרשמים עד לתאריך ח' באלול תשפ"ד, 11/09/2024

תוכנית מיוחדת להסבת אקדמאים לתואר M.Ed. תואר שני בשילוב תעודת הוראה (M.Teach)**

מלגת שכ"ל לזכאים**

לנרשמים עד לתאריך ח' באלול תשפ"ד, 11/09/2024

כהערכה על פועלכם מכללת 'אורות ישראל' מעניקה מלגה על סך 3,000 ₪ למשרתים מעל 60 יום.*** בנוסף מתווה הקלות מיוחד לזכאים.

מילואימניקים, אוהבים אתכם!

מגוון מלגות
ייחודיות

בשילוב למידה
היברידית ומקוננת

אווירה
תורנית

אפשרויות מימון ומלגות לזכאים (הלוואה מותנית / החזרי שכל ומענקי שעות / הסתדרות וארגון המורים / מלגות דיקן וכו')

צבי שטיינמן 3, רחובות | חפשו בגוגל "תואר באורות רחובות" 1-800-500-210 | harshama@orot.ac.il

תואר ראשון: 052-4004545 | תואר שני: 052-5001313

הלימודים יתפרשו על פני שלושה סמסטרים במקמפוס (ייעוץ חינוכי-סמסטר רביעי מקוון) שכן הלימוד דו שנתיהענקת התואר מותנת באישור המלג*** בכפוף לתקנון. אין כפל מלגות.***במסגרת האקדמיים במגזר הדתי בישראל, בהיערכותם ללימוד מרוכז ובתחומי הלימוד בימי הקורונה, על פי סדר מיוחד של התאחדות הסטודנטים באמצעות מכון 'מארג מוחות' 2020 | פתיחת התוכנית מותנית במספר הנרשמים | חלק מהלימודים מתקיימים בימים מרוכזים | טל"ח